Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера денз ● ЕРА, 14 ИЮЛЬ, 1983 ШУ. ● № 84 (6606). Мах 3 кеп.

Хlара балха дийнахьа дисциплина тlехдикеи хьадер дукхаrleи хилийта!

Ялат чуийца баьннаб

Уьх шера 1190 гектара тlа фуна лаьрхlа дола ка бола ялат хьалхедаьд Грозненски района ОПХ «Гикаловское» яхача боахама къахьегамхоша.

Из пхийтта балха дийнахьа чуийца даьккхад нпатовций хьисапе болх беча боахама керттерче агронома декхараш кхоачащдеча Гилазов Хожас кулгалдеш йолча механизированни комплексо.

— Дика латтача хаоттамах ма могга пайда а эцаш, кхаш цlена долча моттигашкара хьакхари ардари цхьана а долаш хlаьта уж цlена доацача моттигашкара дар къаьсткъаьста а долаш чуийцад оаха ялат. Уж маневраш хьаьнъалца чакхъдхерах бокха аьттув баьннаб тха, цхьаккха хlама а ца дойташ, лоацдача юкъа деррига ка бола ялат чуийца даккха. — йоах боахама директора Калинкин Александр Ивановича.

Во бац цига хьалкхебаь хьувкъам а. Кlа чудёнад план 29 центнер йолаш хlара гектара тlара 31 центнер а йоаккхаш, хlаьта мукх хlара гектара тlара 27 центнер чуийцаб, планал совгlа 2 центнер а болаш.

Из толам бовнкхача къаьстта хьинар айденна къахьийгад комбайнераша Умаров Увайса, Ашаханов Михьмада, Эльдаев Султана, Мунаев Зайнас. Кхьбераша. Цхьа балха ди дlадаккхийтадац цар шоай ворнаш дикка тlехкховчаш ца ец. Комбайнераша санна къахьегама овсарле лакха йолаш балхаш даьд кхашкара ялат центральни токе хьатlаккхухьаш шофераша а. Хlаьта царна юкъе эггара дукхагlа рейсаш яьй Шаисадов Лечаси Умаров Эльбердеи.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

СУРТА ТIА: ОПХ «Гикаловское» яхача боахама дикагlвола комбайнер Умаров Увайс.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

Теш лаьрхlар кхоачашдергхиларах

Керттерча даькъе баьцадаараш кхедеш я тха «Урожайный» совхоз. Иттлагlча пятилетке цхьа шу дlадахийтандар оаха. Даьхенна баьцадаараш дlадалара план тlехкхоачаш ца еш. Дика дlайолаьяр карара пятилетка а. Цхьабакъда, баьцадаараш дlадалара план кхоачашъе карагlдалаизар совхха. Из кхоачамбоацар нийсделар помидорашта цамогар кхетарах. Тховй низащца лаьрхlа йолча агрегатий новкъосталца молхаш еттарах хlама ца хилча, юртбоахама авиаци а сардагlа аькхияр оаха молхащ еттара, цхьабакъда, цу гlуланхо а башха новкъостал деазер, лазарашта духьала лоаттабеча къовсаме, йоачаш йоацаш деначадийнахьа теха молхаш шоллагlча дийнахьа е ди даьлча догlо цlенийй lоэцар. Бакъда, бехк тха а бар. Ди е ши ди мара юнъ йоаhаш хадданза догlаш делхаш ха отталехьа молхаш теха хиннаялаpe, кlезигагlа зе хургдар тхона.

Укх шера планагlа 10250 тонн баьцадаараш дlадала делаш я тха совхоз. Хlаьта из бехктокхаме декхар толаме кхоачашдара ерригa торонаш оардагlъяхьа къахьегаш хьадоагlа бlаьсти йолаехча денз. Иштта, кlезигдукха йlоахъелча, хьалха дlадувш хиннача дукхха хьалха дlадийра дукхагlдола баьцадаараш. Хlаьта помидораш, хох, кабуц, мота горошек оасар дара гербицидаш а тохаш дlайийра. Из болх боахама толашагlа болча механизаторшка чакхбаьнкхар.

Баьцадаараш дlаде лаьтта кийчдара а уж хьалхxe а дlадера а доккха новкъостал дир тхона сезонах болх бу нах бригадашка хьалхxe а вlашагlтоха карагlдаларо а.

Соаккара кхоачамбоацараш дага а лувцаш, баьцадаараш кlезиг - дукха дегlадоаттlаше а дlадоладир царна lунал дара балхаш. Эггара хьалха хий дилла доладир. Хlанз екъа латтача хана из болх дийнахьа а бус а бу.

Кхоаза оасар а дир. Кулгкара баьча цу балхах ший ханнахьеи динен лоархlабир нах ерригача бригадашка.

Къаьстта теркам тlабохийт хlанз боахаме баьцадаараш та хулача лазарашта духьала къовсам лоаттабара. Бригадиро хоам бича, совхоза агронома кулгал а деш, цу сахьате молхаш тох лазар кхийттача моттигашка. Помидорашта, хlаьта уж 250 гектара тlа я тха боахаме, хlанале пхезза молхаш техай, керттерча даькъе бордоски коачал. Совна, трахограмма яхача лазарашца лоаттабеча къовсаме хоалуш дика пайда бу цо.

Йоакхо ярга хьежока хьувкъаш латт хlанз ерригa культураш. Тхо раьза долаш дика летай помидораш, нарсаш.

Моша горошеки нарсаши чуэца йолаьй оаха. Хlара гектара тlара чуэца хьувкъам планал дикка дукхагlа ба. Цу гlуланхага хьежна, Даьхенна баьцадаараш дlадалара укх шера планаш дикка тlехкхоачашъе тха боахама коллектива карагlдаргхиларах шеко яц са.

Овсаре къахьега доккха новкъостал ду наькха балха а салаlара а хьалаш вlаштlехьдахара боахама кулгалхоша хадданза йоакхо яро.

Ерригача бригадай станашка я дийнахьа царех хlаране мишта болх баьб хьахьокхаш йола графикаш. Яхье хьалхалаттарий сийна хадданза арахецаш я «Молнияш», бригадашта, звеношта юкъе лелаеча социалистически яхьа условеш. Дийнахьа баьча балхах мел ахча эцарга ха йиш йолаш ва хlаравар, балха норма кхоачашъярах, тlехкхоачашъярах мел ахча доагlа хьахьокхаш йолча станашка хьалтеха йоахкача расценкашка хьежача.

Хьогвенначоа мала хьалха бешкашка хьатlакхухьар бригадашта хий. Цудухьа дlайхача дийнахьа бешкашка а сиха меллора. Из кхоачамбоацар дlадаьккхад. Хlара бригаде хьаьй артезиански гlувнаш.

Тракторнни № 6 йолча баьцадаараш леладечеи бригадашка столовеш я. Царна лаьрхlа дlайийна коартолаш, хох, тайп-тайпара кхачан баьцаш я кхееш цу шинна а бригаде.

Дукха ба тха совхозе хьаьнала къахьега нах. Масала, цхьоалагlча бригада бригадир Кураев lийса. Цхьавола кулгилхо хул кердача сезона бригада вlашагlтохача хана наха доагlачул дукхагlа ахча, доалахьа дола хьайбаш кхабара доакъар, хьыдар лургда а аьле тlеххьара ший дош кхоачаш ца деш. Ишта вац lийса. Деша да ва. Де. вlаштlехьдаккха ший низ дlакхоачаргбоацачох, хургдоацачох дош аргдац цlанкха а. Дуккхача хана денз болх беш баьцадаараш кхедара технологи дика кароерзаьй цо. Хlаьта а хадданза лех хьувкъам дукхагlа кхебе йиш хулийта торонаш. Корейхча агрономашка, бригадаца дага ца воалаш балха юкъе а йоалалц. Цудухьа сий ду цун наха, цо аьнна, духьал дош ца оалаш кхоачашду.

Уж гlулакхаш lийсас иштта леладарах хьалечох вунна нийсса бехктокхам кхетабу бригадерча хlаране. Цудухьа хlара шера шоллагlча хаоттама хьалашка баьцадаарий дика хьувкъам кхебе вlаштlехь а доал бригада. Совхоза вlаштlехьдаьннадеце а цун коллективо соахка а кхоачашйир Даьхенна баьцадаараш дlадалара план.

Кхаш лeладара балха опыт lийсай йолчул кlезигагlа воацаш цун тешаме гlончий а ба бригаде. Масала, звеньевойш: Чалаева Зара, Межидова Макка, Ойсаева Балах, цун йоl Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета депутат, бригада комсомольски организаце секретарь Ойсаева Хамсат, кхыбараш.

Геттара раьза да тхо Дикаев Саида бригада а цо ше беча балха а. Хьалхашка латтача декхарех хlара шера толаме лоархlаю цо кулгалду коллектив а.

Иттлагlа пятилетка кхоъах шера кхоачашйир тха совхзо. Парте XXVI съезда решенешта жоп луш карарча пятилетка план диъ шера яь яикха денхар а тlайицадар. Дагалаьцар кхоачашде тхоай коллектива низ хlакхоачаргхиларах теш со.

А. МУТАЛАЕВ,
Ачхой - Мартановски района «Урожайный» совхоза керттера агроном.

Сийле хийла хьалхалаттарий!

Нохч - Гlалгlай АССР Министрий Совета облсовпрофи хьелай 1983 шера ка бола ялат[illegible] культурни чуэцаран кийчъярах районашна, колхозашна, совхозашна, чуэцара - тракторни отрядашна (бригадашна, звенашна), механизаторашна [illegible] республиканский социалистический [illegible] 10 июле йолча итогашка.

Социалистически яхье [illegible] а лаьрхlа хьежаяй:

хьалхара меттиг, республиканский газетан тlа чlогlагlдеча Сийлен улга тlа яьккхай;

ШАЛИНСКИ РАЙОН

шоллагlа меттиг, республиканский газетан тlа чlогlагlдеча Сийлен улга тlа яьккхай;

УРУС - МАРТАНОВСКИ РАЙОН

кхоалагlа меттиг, республиканский газетан тlа чlогlагlдеча Сийлен улга тlа яьккхай;

СУНЖЕНСКИ РАЙОН

Ка боле ялаташ чуэцача Наурски Шелковскойи районашна баь дика болх белгалбаьккхаб.

Чуэцара - тракторни отрядаш:

Шалински района «Дикайка» яха совхоз (отряда начальник нов. Далаков);

Урус-Мартановски района «Труд» яха совхоз (отряда начальник нов. Шоипов);

Сунжински района, Ленина цlерагlа йола колхоз (отряда начальник нов. Чилаев);

Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз (отряда начальник нов. Мороз);

Гудермесски района «Терек» яха совхоз (отряда начальник нов. Абдулаев).

Соцем тlа белгалбаьнаб ялаташ чуэцача а уж кхашкара дlакхухьача а дика хьоахамаш гойта комбайнераш, жаткай машинисташ, автомобилаш лаьккараш.

Укх шера юкъера школаш чаккхьаьхача Гудермесски районерча дукхача кагийча нехен мехкарашен шоай даьшен ноаношен къахьегача совхозий кхашен фермашкен балхаш де лаьрхlад.

Иштта, «Дружба» яхача совхоза № 2 йолча хьайбай ферме балха а баьхка, цига доаркаш болаш къахьегаш болча шоай ноаношта лалла дlа а этта, доаркай говзал lомаеш ба Абзотова Хадижат, Ахмадова Луиза, Алиева Iайшет.

— Цар ноаноша Ахмадова Аймане, Абзотова Марияс, кхыбараша совхоза ферме хьинар ца кходеш къахьега дукха ха я. Хlаьта цхьа шу дlа а дахийтадац планагlа яикха йоагlачул дукха дукхагlа хlара шоаш хьожача lаттагара шура ца йоаккхаш тlаийна социалистически декхараш толаме кхоачаш ца деш, — йоах доккхал а деш совхоза директора Герзалиев Тапас. — Тхо теш уж санна хlама хьадара тlера болаши къахьегама дисциплина дика йолаши цу мехкарех болхлой хургхиларах.

Наха къахьегарга хьежжа зара баккхац толам. Укх шера дика хlамаш карагlдувлаш къаьлет совхоза хьайбаш леладераша. Ах шера планагlа йохка йоагlар 180 тонн йолаш пачхьалкхенга ехнай 218 тонн шура. Из дlадахача шера цу юкъа ехачул 48 тонн дукхагlа я. Укх шера хlара кхобача lаттагара хьайоаккха шура а 21,4 процент дукхагlа я. Тlеххоачашъьй дулх дохкара план а.

Уж толамаш доахача лахе цlераш яьхача болхлоша санна хьинар айденна къахьийгад доаркаша Берсланова Паьтlамата, Хасуева Хеде, Хамурзаева Ирабус, скотникаша Манаев Элмапашас, Эдилов Илеиа, кхы дукхача хьайбаш леладераша.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) «Дружба» яхача совхоза къона болхлой — доаркаш Абзотова Хадижат, Ахмадова Луиза, Алиева Iайшет.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕИ ФРАНЦУЗСКИ КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕИ ДЕЛЕГАЦЕША ЦХЬАНА ЯЬ ЗАЯВЛЕНИ

1983 шера 12 июле Москве хилар Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Ю. В. Андропов керте латтача Советски Союза Коммунистически парте делегаценеи Французски коммунистически парте Генеральни секретарь Жорж Марше керте латтача Французски коммунистически парте делегаценеи юкъера переговораш.

Советски Союза Коммунистически парте делегацена чубоагlаш бар: КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, КПСС ЦК секретарь Б. Н. Пономарев, КПСС ЦК член, КПСС ЦК Генеральни секретара помощник А. М. Александров, КПСС ЦК член, КПСС ЦК Дунеи халкъашта юкъерча отдела заведующе хьалхара заместитель В. В. Загладин, КПСС ЦК Дунеи халкъашта юкъерча отдела сектора заведующи Ю. И. Зуев.

Французски коммунистически парте делегацени чубоагlаш бар: Политбюро член, ФКП ЦК секретарь М. Гермец, ФКП Политбюро член Г. Эрмье, ФКП ЦК членаш Ж.-Ф. Ре, Ж.-Ф. Мейер.

Не вlашагlкхетар чакхдаьккхар 1980 шера цхьаьна белгалъьнча ларда тlа дегlаухача шин партена юкъерча солидарноста отношеней гоиа чу. Хlамта дунеи халкъашта юкъера отношенеш дегlаахара тенденцей хьакхьа цу хана бiь мах баъ а бар.

Шинна а парте шоай уйла тlалхийтар дерригача дунеи халкъаша керттера йоакхо ечувна: машараи герз lодиллараи.

Переговораш а яь Советски Союза Коммунистически партеи Французски коммунистически партеи делегацеша тlейийай уйл локхехьара заявлени:

Дунеи халкъашта юкъера хьал чlогlагlа саготдайташ да. Хlанзарча цивилизацеиа, вай планета тlарча вахара шин ерригача катастрофически тlехьаленашца ядерни тlема кхерам тlаьттаб адамдения.

Iалаьмате дукха герз lоадар, къаьстта хlана lоадеш дола ядерни герз уйзара кхерам ба. Цо деррига адамаш хlалакдара кхерам тlатувс. Цо эгlазвуг Iалаьмате дукха рузкъа цунга дlахарца, бlаьш миллионаш нах, царна бераш а долаш мопало, къело, эпидемешна, экономически тlехьабиса хиларо кlалбитача хана.

Из Iалаьмате къиза эснадаш соцве езаl Вахара, прогрессана, дегlадаккхара гlулакх да оттае еза lоажал кийчъяра дlаухийта средствашк. Иштта да, цар уйлаш а уж тешаш дар а тайп-тайпара дале а, тlа-тlа дукхагlча малача наха, кхалнаха, кагирхоиа дlадехар.

Машара гlулакхта кхерам тlатувс дунеи империализма агрессивнегlа дола гlозараш халкъаш социальни а национальни а кортамукъа далара процесс фуннагlа даь соцае гlертаро. Аьхха цу гlулакхо хьакулийт герзашца кийчлулга сихдара кхераме гlулакх, дунеи аренера низий соотношенеш шоашта аьттув болаш хувца гlертийт уж.

Ховш да эттача хьала кхыча политически низаш кхы тайпа анализ елга. Хlаьта а, шинна а партена хетачох, из цхьаккха а тайпара духьале еш хала йиш яц массане а юкъара машар бахьан къовсам лоаттабеча массе а тайпарча социальни, политически, общественни низашна цхьана гlулакхаш леладара.

Исторически фактораш адамлекна Iалаьмате бокха аьттув ба хlара континенте ваха, машара хьалашка ваха бокъо лораеш дола дагардаь вартвоаца низаш хьахулаш хилар. Советски Союза Коммунистически партеи Французски коммунистически партеи дlакхайнаду дерригача дунеи халкъаша цlакхла а ца хиннача тайпара къовсам боарбабара шоаш чlоагlа раьза йолга. Машарал доккхагlа рузкъа ца хиларах тешача цар бакъду, хlаране шин оагlонгахьара, цхьаккха а хьалаш хьалха а ца доахаш машар, герз lоиллар, деррригача халкъашта юкъера доттагlалла бахьан къувсача дика лоlам болча беррригача иналнахаца, малача нахаца, из хьаштдолча дерригача низашца цхьана гlулакхаш леладе шоаш гlертилга.

КПСС-в ФКП-в делегацеш тешаш я отташ латтача хьале керттера дар тlема кхерам тlехьабанкхар, дунеи тlара событеш кхохкам кlаьдбаргахьа ерзаелга, герзашца кийчлулга сихдар сихагlа соцадара а герзаш lодахкара а тlехьадаха йиш йоапа керттера декхараш кхоачащдара никъ лахар керттера хиларах. Хlанз эггара керттера дlадехар — ядерни герз алсамдоахилга сопаделга.

Хьалла эттара дукхагlа ма деша нах бовбеш тlемаш хьалхиннача, дийна мел дар иттазза хlалакде могаргдола средствашк хьагулъеча Европе керда герз тlа ца тохарал совгlа, долаш дола герзаш а кlезигде доладала деза.

СССР-и Францеи халкъаша дунеи шин тlом болаш хаьо а lайшар доккха зенаш а хилар. КПСС-и ФКП-и делегацеш дlакхайнаду, Европах цlаькха а тlема яре хила йиш яц, пул а совгlа, ядерни герз леладу вре. Из хулга хьадда дlадаккха деза.

Шинна а оагlоно белгалду, социалистически мехкаша, дlакхетанза долча мехкий болами, нейтральни мехкашна, Къулбасеха Европа мехкаша, машараи герз lодилларах тlехьарча тайптайпарча политически организацешка екна дукха предложенеш, уж чоте аце цу хьакъехьа дlахьалха даха гlо дердола предложенеш лоархlам болаш йолга.

КПСС делегаце юха а бекъйяр корзl социалистически мехкий кулгалдеча партийни пачхьалкхени дентелаша дукха ха йоацаш Москве яь а Европера ядерни герзаш санна стратегически дараш а кlезигдара, герзашца кийчдалар сихделга переговораш е аьнна екнача нердача предложенеш. Цу лостамагlа баькхха бокха гlа хургбар ядерни деркхаашца цхьан хаина шоашдара ядерни герзаш дукхалге а дикалга а диллача кхы алсам ца доахаш хитар. КПСС делегаце уйла тlахийтар социалистически пачхьалкхенашка НАТО членаш йолча пачхьалкхенашка 1984 шера 1-ча январе денз тlема расходаш дукхагlа ца ярая тlайоагlача хана шинна а оагlоно практически кlезигъяран барт бара акы тlемъе ца йоахаш косносе ца хилийтара тlаерваль а йола предложенеш.

Шинна а парте баьгдир болаш цхьан хана дlаяхера тlехье массане а тlаьооржам болаш а герз lодилларе тlехьа болх бе шоаш гlертаргйолга.

Шин партех хlараяр кийча я из мел дезаращца, ерригача правительствашца, профсоюзни, общественни, политически, дина дерригача низашца, дерригача халкъашца цхьана Женеве барт бара духьа болх бе.

Иштта да Женеверча переговорашта деблокироваиа е а, уж дина чакхьиллара гlо де а: из хьаштдолча ерригача правительствашта, вешта аьлча ерригача европейски правительствашта уж переговораш хьеелла тlаерваль предложени йоалаеш французски коммунистически парте де лерхlар. Цу хьакъехьа, ФКП хетачох, де йиш яр массане а тlаэпа йиш йола в, низаш цхьатарра хулийташ а хlара халкъа, хlара пачхьалкхен кхерамзле хургхилара тешам а луш, герзаш эттара локагlча боарамга кхоачаде гlертача оагlорахьара гlулакхаш чакхдоахилга.

Цу тlеххьарча пунктах французски коммунистически парте делегаце дагадохийтар ший кхерамзлев ший лоlамагlа хулгеи Iалашдара ядерни герзаш Францега долга. Уж низаш кlезигдара хьакъехьа переговораш е йиш йолаш дац. Бакъда, нагахьа санна Европе а дерригача дунеи тlа а низаш цхьатарра хулга, хlара мехка кхерамзле Iалашъергйолаш герзаш леррагlа lодохкаш хьадда гlулакхаш дойла, из дош оттае йиш йола ха а я мегар.

Цу цхьан хана Французски коммунистически парте лерхl. Францен Къулбседаатлантически союза член хиларцеи, хlаьта цох хьадоагlа декхараш тlадолаш хиларцеи цуй ядерни средствашк цу гола чу чоте аца доагlа, Европе долчо дола деррига низаш лоархlаш.

КПСС-а делегаци ФКП хьаьннача шийна хетарашка чlоагlа зерко тlаяхийта хьежар. Европе ядерни герза йоагlа балане оттаеча хана Францен ядерни арсенал теркалъе еза яха йовзаш йола советски позици хувцаиа юсаш хилар хlааьлар. Бакъда, из кхетаде дагlаш из арсенал кlезигъе еза кхаш санна.

Шаккха партен дог тийша я мадридски вlашагlкхетар чакхдаларахи эггара хьалха вlаши тешаш оттабар, Европе кхерамзлев герз кlезигделгеи Iалашдар духьа барт барахи лоархlаме позитивни хlама хургхиларах.

Цар цlаькха а хьаьлар шоаш хlара пачхьалкхен суверенитет, из ший лоlамагlа хилар, цхьатарра бокъонаш йолаш хилар, кхыча мехкий гlулакхашта юкъе ца гlертар, хlара мохк ший кхерамзле lалашъе бокъо йолаш хилар лархlара ларда тlа ерригa конфликташ политически хьисапе къестайтара чlогlагlа гlо деш хургхиларах.

Дунеи халкъашта юкъера кхохкам кlаьдбара, машаре вlаши цхьана дахилга чlоагlдара, кхохкам кlаьдбарен герзаш кlезигдарен наькъагlа дlахьалхашкахьа ахара даьза дар мел доацар де деза.

Шинна а делегаце иштта хьоахадир дукхача дегlаухача мехкий хьалаш драматически хиларах дола дош. XX бlаьшере чакхйолача хана 40 миллион саг, царна юкъера ахаш бераш а долаш, хlара шера мецалах ле. Ах миллиард нах бизаллаша хlама долаш бац. Хlаьта планете тlема кийчо яра ю расходаш тиъсаш дукхагlа а дегlаухача мехкашта деча новкъосталал.

Сага сий цу тайпара доадар дlадаккха деза.

Советски Союза Коммунистически партеи Французски коммунистически партеи духха ха йоацаш блокех дlа ца хийттача мехкий кулгалхой совещане цу даькъе бокхача низаца даь кхайкарал хьаллацара тlаухийта низаш соидаза лаьрхlад. Цар чlоагlагlа къьвгlа хьакхайнаду хlанзарча замалхьа прогресс ярен дегlаахарен гlулакх, къаман, социальни гуманиии партiато яккхара гlулакх машар оттабари герзаш кlезигдари духьа цlенхаштта лоаттабеча къовсамах дlакъоастаде йиш йоацаш хилар. Цу наькъагlа къовсам лоаттабу цар халкъашта чlоагlа эцаш йолча дунеи халкъашта юкъе керда порядок оттаерга бодача наькъагlа дlахо яха йиш хулийташ дола дунеи халкъашта юкъе шерра дlа-юха гlулакхаш леладелга lалашдара.

Шинна а парте делегацеша цlаькха а датадохийт хlара халкъ ше хержа йола общество хьео йиш йолаш хилар. Цхьадолча халкъаша кхаре йола вргалоннаш шоай мехкий чlоагlа бе-бе дола хьалашк терках а даш, тахан хьалъю социалистически общество, шоай халкъашта хьалхашка латта хьадда йола проблемаш кхоачаш а еш. Консерватизми низаш из ла туташ дац. Иоллагlча прогрессивни идеяна духьале а еш, хlанз когашта отташ мара йоадача цу общества вахарах доацараш дуина гlерт.

Шинна а партей делегацеша дlаях: антикоммунизм лелаяр, цун форма моллагlа иле а, деррига дунеи гlа машар оттабара хьашташна тарлургдоацаш хилар.

Империализма агрессивни гlозараша шоай политика бакъъяр духьа бокъонца бола идеологически тlом лоаттабой а, хlанз хlара халкъ, хlара пачхьалкхе, цун общественни строй моллагlа яле а, машар безаш хилар къайладахьа магац цунна. Машар, кхерамзле хулга, герзаш кlезигделга, халкъашта юкъе доттагlаллла хулга lалаш ца дича прогресс, нийсхо, демократи, паргlатонаш хулга, саг бокъонаш йолаш хилара гаранти лулгеи уж шеръелгеи lалашде йиш яц.

Цудухьа Французски коммунистически партии Советски Союза Коммунистически партии тlехьа я дунеи халкъашта юкъе керда отношенеш оттайтара, пачхьалкхенашка шоашта болча аьттонна вlаши ду хувцамаш дегlадоаладара.

Шаккхе парта дог тийша я французскии советскии халкъашта, Францеиеи СССР-ии юкъе цхьа барт, доттагlал хилар, вlаши гlулакхаш леладар Европе а дерригача дунеи тlа а машари кхерамзлеи чlоагlъяра аьттув белийташ долга.

Исторе ше чlоагlдаь кlоарга оилаш долаш да уж гlулакхаш. Вирсача дунеи шоллагlча тlем тlа чlоагlъенна йола шай халкъашта мехкашта юкъе латта отношенеш дlахо дегlакхувла йиш йолаш я хlанзалца хьа цхьана карагlдаьннача гlулакхий ларда тlа а.

КПСС-а ФКП-а хьаьлар хlамзарча этапе вlаши цхьана лелаеча отношеней даькъе керттера лархlа дезар Европе машари кхерамзлеи чlоагlъяра хьашташкара хьадоагlар хила деза, аьнна. Цо дlадех шинна а оагlоно вlаши пайдане шинна а мехка халкъий къаштаца дlа ма дехкарен дола гlулакхаш цхьана леладара даькъе йолча тайп-тайпарча торонех дикагlа пайда эцара эшаш дола низаш тlаахийтар.

Опыто хьагойтад цу тайпара экономически, политически, культурни, Iилмай, технически даькъе вlаши цхьана гlулакхаш леладелга пайдане хилар. Советски Союза Коммунистически партеи Французски коммунистически партеи лерхl цу тайпара вlаши цхьана леладу гlулакхаш кхы а чlоагlагlа дегlакхувлара керда торонаш я, аьнна.

Шинна а парте хьахайтар шоашта юкъе латта доттагlлени интернационалистски барт-цхьоагlони бувзамашта шоаш раьза хилар, хlаьта барт бир шоаш сийлахь-доккхен юкъарен декхараш бахьан къовсам лоаттабеш дlа-юха лоаттаду беркате гlулакхаш дегlакхувларгхилар.

Къамаьлашкара — хьаддача гІулакхашка

ДИКАГІА БЕРГБА БОЛХ

Назрановски райисполкома, советски традицешта, цІейшта Іаьдалашта йолча комиссе шин болх вІаштІехьбоах Коммунистически парте кёрда саг хьалихевара хьалхашна уттадеча декхарашна хьежина.

ДІадахача шера комиссе лоархІаме болх бир. Цун членаша даакъа а лоецаш, дездеш 428 саг яр-ахара регистраци йир, безамеча хьале белгалдаьккхар 1000 керда бер хьакйлар. Деадир цІишпа «доцо» «дото» хьоалчагІаш. Республикански телевидене гІолла хьахьенхар 4 ноахало цхьана дІайихьа сайре. Дикка терко ю керда советски обрядаш нахага дІайовзийташ. Комиссе секретара, ЗАГС-а заведующес цу хьакъехьа районни газета тІа — 4, «Сердало» тІа — 2 статья йепа техай, ихоаза къамаьл даьд телевидене гІолла.

ЗАГС-е лерттІа болх дІабахьара хьакхелад дика хьалаш: радиофицированни зал, шу оттаду цІа, эша инвентарь, оборудовани, музыкальни кхоачам болаш ба. Цул совгІа, регистраци яра ритуал гІалгІай меттала хул.

1982 шера Назрановски РОВД паспортни столь болхлоша, комиссе членаша, тІема, къахьегама ветеранаша даакъа а лоецаш, 16 шу кхаьчарашта цІаденнад 1931 паспорт. Уж дезача хьале дІадалар чакхдаьхар Гамурзиевски № 1 йолча, Назрановски № 2 йолча, Пхьилекъонгий - Юртарча, Экажкъонгий - Юртарча, Наьсар-Кертерча юкъерча школашка, училищашка.

ЛоархІаме болх бу районе кагирхошта тІема - патриотически кхетам балара. ДукхагІа йолча школашка тІема а къахьегама а сийлев музеяш, уголокаш я. Назрапера № 1, 3 йолча школай дешархоша цахаддаш бувзам лоаттабу шоай хинна дешархой гІулакх деш болча Советски Эскара доакъоша. Хал-хаьнакьа чакхдоах «Орленок», «Зарница» яха тІема-спортивни ловзараш, Турпалий боарза тІа эшаш дехи. ТІахкха Эскаре болхача кагирхошца къамаьлаш ду тІема ветеранаша. Цар уж тІахьех Даьхе еза, тІема техника карасдо, мешар лорабе даим кийча хила.

Ший балха юкъе белгаля терко ю комиссе наха юкъе керда цІейн, обрядаш, традицеш доаржадара, цар уж хоза а хеташ дІаттІаоцара.

Традици хинна дІаяттад Пригородни Назрановскин районий культбалхахоша массови мероприятеш цхьана хинча а еш чакхьихар. Шоай искусство цар бІаргайт ахархошта кхай тІара балхаш дІадоладеча хана е ялат чуэцаш е кхьча гІулакха нах дукха вІашагІнхетача. Цул совгІа, чакхйоах спортивни яхьаш.

Каст - каста цхьана хиларо керда нах бовзийт, кхы тІа тІоагІлу доттагІал, эшшача вІашта гІо ду. ХІаьта районашкара цхьабола дезал гаргара нах санна дика - во цхьана декъаш хул, шоайла хьоашалгІа ух.

Дика хьоашал хоттаденнад шин районе предприятеш коллективашта юкъе. Цар шоайла къамаьрша екъ Іоаль опыт, гІо эшаш хилча оарцагІа боагІа, цхьана доттагІала сайреш чакхйоах.

Карарча шера февраль бетта чакхъяьлар доттагІала сайре. Дагара дар дувцаш бар Черменера, Экажкъонгий-Юртара, Тарскера хьайбаш леладераш. Цар камаьрша екъар Іоаль опыт, балха нердача формах баьнача пайдах дувцар.

ЧоагІа наьха дег чу дужаш хул яхье яьнача районера тІема ветеранай вІашагІкхетар. Укхаза гуллалу дунена а дІабахача тІема турпалаш. Иштта сайре хилар укх шера Назрановски тІема, къахьегама сийлен музее. Къулбоседа - Хьирийчера хьаьнашта хайра мел турпале гІулакхаш гойтад шоайнара ГІалгІайтен къамаша къонгаша вай хьамсара Даьхе фашистех лораеш. Хьаьшашта дийцар цхьаькха хІама ца кходеш Советий Іаьдал бахьан къонахчал, турпалаз гойташ кІайгвардейцашта дукхьала лаьттача гІалгІай къонахех, мехкарех. ТІаккха гулбенизараша дийцар катийча наха мишта хала яьккхар вай Сийлахь-боккхача Даймехка тІем тІа котало. Мел цІий Іодахар советски наьха 1945 шерара 9 май тІаккачаьлца. ХІаьта, Назрановски районера тІема ветеранаш хийла къамаьл деш хиннаб ХІийрийчен кагирхошта хьалхашна.

Карарча шера кхы тІа а тоабаьб комиссе ший болх. ДикагІа болх бе йолаеннай районера юрта Советий комиссеш а. Иштта СурхотІарча юрта Совето укх шера вІаштІехьдаьккхад «дошо» а «дото» а хьоалчагІаш делга, къахьегама ветеранай сийдар.

Райони карара шу дІадоладеначa хана денз безамеча хьале кхо бІаь гаргга саг ярахара регистраци яьй, кагирхошта 1049 паспорт дІаденнад. ВІаштІехьа а яьнкха чІоагІьай «къонача дезала» клуба балха план. Клубо ший болх дІабоалабергба сентябрь бетта.

Тха комиссе терко ю къаман дикагІа долча ІаьдаІашта а. Царех дика пайда эа тхоай балха тІа. Нускал хи тІа даьккар оаха дувз регистраци ярца. Бераштa регистрацин еча оаха каст-каста бех боккхий нах. Иштта моттиге уж хоза а хеташ боагІа.

ЛоархІаме болх бу комиссе. Амма тхо цох кхоачамбеш дац. Кхы тІа а тоабаь ерга баккха безе болх. Цу чакъехьа уйлаш еш да тхо хІанз, къаьстта КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленум чакхъяьнача тІехьагІа.

Х. МАЛЬСАГОВА,
Назрановски райисполкома председателя заместитель.

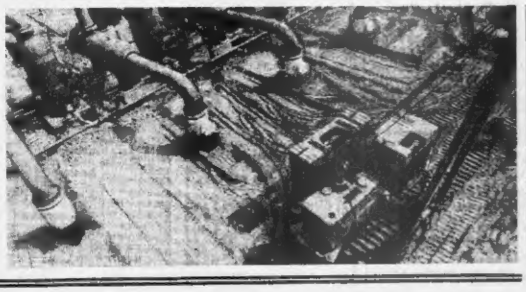

МАРИЙСКИ АССР. Хьалъяь йоалаш латт Помары яхача станицена юххера Уренгой — Ужгород яхача газопровода № 22 йола компрессорни станци. Графикаа хьалха а буалаш белхаш ду укхаза.

Электрооборудовании компрессораши дІоттаяьраш итальянски фирмаш я. Цар вакалаш ба оборудованеиа тохнамаш дечеи пусконаладкеи белхаш доча даакъа лоацараш.

СУРТА ТІА: газ цІенъечеи феца шелъечен зоне деш да монтажни балхаш.

Е. ЛОГВИНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ПЯТИЛЕТКА ЮКЪ ЕКЪАЕННАЧА ХАНА

ЦхьайтталагІа пятилетка ах чакхъяьнай. Нохч-ГІалгІай АССР къахьегамхошта деррига советски халкъа санна из юкъ белгалъяьлар масса а йолча участкашна хьинара къа а хьегаш. КПСС XXVI съезда, цул тІехьагІа хиннача КПСС ЦК Пленумий рашенеш, Кхачан, энергетически кхыйола халкъбоахама программаш кхоачашъеш хиларца.

Производственни коллективий низаш тІадерзадьдар арахеца продукци дукхагІа хилийтара, цуй диналлакхъяра, юкъарча производства эффективность айяра йола планови заданеши социалистически декхараши толаме кхоачаши тІеххоачаши дара. Цу балха тІа даькъа къахьегама толамаш дика е да.

Итогаша хьахьокхаш ма хиллара продукци арахецара йола планаш кхоачашъяьй индустре, юрта боахамо, моахьаш дІа-юха даьхара план транспорто. Дика къахьегама толамаш даьхад капитальни гІишлош хьалъеча, бахача наха гІулакхаш деча. Республике кІезига яц боагІача боарамагІа болх а беш, оттаяь заданеш ханал хьалха кхоачаш а яь, ханал дукха хьалха шоллагІча ах пятилетна чотагІа болх бе йолаенна хьалха латта производственни коллективаш.

Республика еррига промышленность хьайнцача продукци маьхала яккхара цхьайтталагІча пятилетка хьалхарча шин шереи ах шереи план 101,1 процент кхоачашъяьй, цу юкъа планагІа лаьрхІачул совгІа мехкага дІакхаьчай 50 миллион совгІа сома маьха продукци.

Пятилетка шин шерен ах шереи программа толаме кхоачашъяьй промышленноста керттерча доакъой предприятеша мехкадьтта чакхдоахача, мехкадьтта доахача, газови, энергетически, машинаш еча предприятеша.

Цу белгалъяьккхача хана планови заданеш иштта кхоачашйир халкъа эша товараш бахача наха лоаттаде декхарийла йолча яйгача, кхачан, моттигерча промышленноста предприятеша.

Ханал дикка хьалха а ювлаш шоашта оттаяь планаш кхоачашъю республикански (РСФСР доалаьарча), иштта республика Министрий Совета чуйоагІача предприятеша. Лакхе хьоахаяь ма хиллара йолча цу предприятеша планал совгІа арахийцай 34 миллион сома маьхеи 5,3 миллион сом мах болен продукци.

ПятилеткагІа укх дІаяхача хана боагІача боарамагІа болх а беш хьаьай «Красный молот», «Электроприбор» заводий, «Промавтоматика» НПО опытни завода, радиотехнически завода, кхы дукххача предприятей коллективаш.

Мехкадьттеи газам якхара, халкъа эшеи культурно-бытовой гІулакхашта долеи дукхха товараш арахецара пятилетка шин шереи ах шерен план толаме кхоачашъяй.

КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленуме белгала а даькъа теркам тІабехийтар ераш санни долча белха тІарча лоархІамеча достамашта: Іилман - технически прогресс елга сихдара, арахеца продукци дуккагІа а хулийташ, цуи динал лакхъяра, масса а тайпара ресурсаш кхояра, дІадодар болхлой низаш тІадерзадаьд лиат, генараш, шекара свекла, баьцадараш, сом, хомсаш, дулх, шура, фуаш, тха дукхагІа даикхара.

Шин шерен ах шерен дикна дукхагІа хиннад доаккхаш дола дулх, шура, фуаш. Паччахьалкхенга схьа шура иттлагІча пятилетка хьалхарча шин шерен ах шерен схкачул 11 процент дукхагІа я, фуаш — 31 процент.

Къахьегама оасарле лакхъяра даькъе а пайда эцаш я йола тороиаш дукха я. Цхьайолча предприятешка Іалаьмате мела лел къахьегама оасарле лакхъяр. ХІара шера ерригача предприятех 15 процент яраша кхоачашъяц цу хьокхама плач. Цу хьакъехьа дола бахьанаш кІезига дац — технически прогресс яра планаш кхоачаш ца яр, къахьегам во вІаштІехьбаиккхар. Дукха балха ха эзьа йоаяр, болхлой дІа-юха буялаш хувцадуш хилар. Къаьстта дукха уж гІулакхаш кийслу гІишлой индустре, кога гІирс беча предприятешца, Назрановски трикотажни фабрике, кхы цхьайолча предприятешка.

Республикерча производственни объедиленеша, промышленни предприятешна тІа-тІа шерагІа юкъекхувлаш латт къахьегам вІаштІехьбаиккхара йола бригадни форма.

ХІанз укх сахьате промышленносте беррига къахьегаш барех 60 процент баьраш цу кердача формагІа къахьегам вІаштІехьбаьиха ба. Цхьабакъда, бригадни подрядагІа къахьегам вІаштІехьбоаккхилга во лел «Трансмаш», Грозненски ремонтно - механически, Гудермесски медицински инструментий заводашка, Назрановски трикотажни Грозненски кога гІирс бечеи фабрикашка.

Шин шерам ах шерах республике Іилмаи - технически прогресс яра юкъейоалаьй халкъа планагІа лаьрхІа йола 236 мероприяти.

Доагоре - энергетически ресурсаш кхояра тІаерзаь йола мероприятеш а чакхйоах республикерча производственни коллективашка.

Еррига республика хьайнцача шин шерен ах шерен кхоьй 12,5 эзар тонн Іаьржача металла прокат, 5,6 эзар тонн цемент, 5,7 эзар кубически метр хьун материалаш, 64,5 эзар тонн услоапи доагор, 100,2 миллион киловатт-сахьат электроэнерги.

ЦхьайтталагІча пятилетка шин шерен ах шерен итогаша хьахьокхачох капитальни гІишлош хьалъеча цхьадолча хьокхамий заданеш кхоачашъеш яц. Кхоачаш ца еш йисай керттера фондаш производствана юкъейоалаяра, наха чубаха цІеноши социально - культурни объекташи хьалъяра планаш. Хьалха дІаяхача хана санна мела лел юрташка, гІишлош хьалъяр а.

Ах пятилетка чакх а яьккха шоллагІйола ах дІайоланьй, кхоачашъе езаш йола планаши декхараши доккхий да.

ЭКОНОМИЧЕСКИ ОБЗОР

кІезигагІа а хулийташ хьахулеш цар ма могга дикагІа хилийтара.

Дукххача производственни коллективаша шератара шерага дукхагІа хулийт арахецаш йола продукци, тоаду технико - экономически хьокхамаш. Укх пятилетка дІаяхача хана «Красный молот» заводе арахецаш йола продукци итт процент тІакхийттай, «Промавтоматика» НПО опытни заводеи, радиотехнически заводеи 1,2-зза, «Электроинструмент» заводе 15 процент. Уж санна дика масалаш кхы дукха доаладе йиш я.

БІаьрча республика хьайнцача арахецаш дола халкъа эша товараш итт процент совгІа тІакхийттад.

Вай парте чакхйоаккхаш я КПСС XXVI съезде тІайийца мохк экономически социальни дегІабоалибара йола програма, цига боккха лоархІам болаш да производства эффективность лакхъяр, дІахо а къахьегама оасарле дегІакхувлар.

КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленуме ше къамаьл деш новкъостa Ю. В. Андропова белгалдаьккхар: «Экономически сфере керттере декхар да оалацара дени къахьегама оасарле лакхъелга. Цу даькъерча плане вай кхача деза дунен тІа эггара лакхагІа болча боарамга».

Нохч - ГІалгІайчен индустре болхлоша доккхий низаш тІадерзадаьд из лоархІаме декхар кхоачашдара. Из иштта хилара тешал деш да дукххача коллективаша беттагара беттага, шерагара шерага къахьегама оасарле лакхъяра планаш кхоачаш а еш, арахецача продукцета дІадолеш дар хохдеш хилар, къахьегама дисциплина чІоагІ а еш, бехктокхам айбеш хилар. Республика бІарчча промышленность хьайнцача къахьегама оасарле лакхъяра пятилетка шин шерен ах шерен план толаме кхоачашъяьй.

ХІаьта белгалдаккха дезаш да республикерча дукххача предприятешка тІа мел кхийтта продукци къахьегама оасарле лакхъяра чотагІа тІаккхийтта хилар.

Паччахьалкхен, халкъа юкъара декхар а хинна дІаэттад юрташкарча къахьегамхоша Кхачан программа заданеш толаме кхоачашъелга.

Колхозийн совхозийн кхашкарча ахархой, фермай масса а тайпа дола доахани хоатІара оалхазараши дукхагІа хиннад, хьайбий продуктивность лакхлуш латт.

Дика толамаш даьхад дукххача подрядни гІишлой организацеша, транспортни организацеша, халкъа боахама кхыча доакъоша.

Цхьабакъда, цхьайтталагІа пятилетна кхоачашъеча промышленни продукци арахецара, къахьегама оасарле лакхъяра, арахеца продукци дикагІа хилийтара даькъе тІехьаюсаш я цхьайола предприятеш. Цхьадолча хьокхамий планаш кхоачаш а еш тІехьабусаш ба юртбоахама производство, капитальни гІишлош еча, транспорте.

Продукци маьхала яккхара 2,5 шера план кхоачашъяьяц электро-механически цементни заводаша, арахеца продукци тІакхета езача кІезигьеннай Грозненски кога гІирс беча фабрике.

Цемент, гІишлой материалаш хьаяра, хьу хьаарахара, конструкцеши аьшкабетона изделеши арахецара оттаь планови заданеш кхоачашъяьц.

Вай парте социально-экономически политика лоархІамегІарчарех цаІ да дІахо а хаддаиза а советски наьха хьал-торо тоелга. Из иштта хилар цІаьхха а хьахьокх «1983—1985 шерашка баха нах халкъа эша товарашца Іалашбар тоадара кхы тІа а де дезарех» яхача КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцамо.

Укх тІеххьарча шерашка потребительски рынок тоалуш хувзденнай. ДукхагІа да барзкъаш, кога гІирс, кІадаш, культурно - бытовой гІулакхаштен коя-картеи эшаш дола товараш.

Цукха дувзаденна доккхий бехктокхамеи декхараш хьалхашка латт Нохч-ГІалгІайчен яйгачеи кхачани промышленноста болхлошта. Индустре цу доакъой керттера декхар да арахеца продукци дукхагІен дикагІен хилийтар.

ХІаьта а халкъа эша товараш арахецара даькъера ихе шера заданеш кхоачашъеш яц. 2,5 шера планагІа лаьрхІачул кІезигагІа арахийцад чухьнакъа духхаду барзкъаш, тІехьнахьа духхаду пазата барзкъаш, кога гІирс, консерваш.

Арахеца маькха-булочни, колбасни изделеши, кога гІирсе дукха дикагІа хила безаш бар.

ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДЕРГДА

КПСС XXVI съезда решенеш чакх а йоахаш, КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума решенеш чакхъяхара шерара социалистически хьа а йоаржаяь ханал хьалха кхоачашдаьд жилищно - коммунальни боахама министерства тресте чуйоагІача Назрановски РСУ коллективо цхьайтталагІча пятилетка кхоалагІча шера хьалхарча ялх бетта дола ший социалистически декхараш.

КПСС ЦК ноябрьска (1982 ш.) Пленума решенешен цу Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара Ю. В. Андропова даьча къамьлон советски килъа хьалхашка уттаду декхараш кхета а деш, тха коллективо лаьрхІад къахьегамеи производственни дисциплина чІоагІе а къахьегама оасарле дикка лакхъе а. Коллективе чакхъяьнай къахьегама дисциплина лакхъяра хеталь хьанийлла партийни, профсоюзни собранеш.

РСУ коллективо шер-шера кхоачашъю паччахьалкхен планаш. Уж толамаш доах коллективо къахьегама оасарле лакхъяра керттера резерв йолча балха ханах бизза пайда а ийбеш хьинаре къахьегаш. Укх пятилетке 15—17 процент лакхъе лаьрхІад цо къахьегама оасарле. Цо дІадех къахьегама резерваех ма хула дикагІа пайда ийбара эша хьолаш хьадар. Цу гІулакха до дезар да коллектива маьшца бе болх хилийтара хІара балха моттиге къахьегам хьакъалагІа вІаштІехьбоакийла Іалашдари.

Къахьегама дисциплина чІоагІъяра доикха новкъостал ду прорабаша - политинформатораша Кортоев Іамархана, Долгиев Іумара. Дами тІехкхоачашъю цар кулгалдеча бригадаша паччахьалкхен заданеш а тІаийду социалистически декхараш а.

КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) июньски (1983 ш.) Пленумий решенеша детаю айдаь болча тха коллектива членаша 1983 шера хьалхарча ялх бетта план а тІаийца декхараш а ханал хьалха кхоачашдаь дале а, балха анализ йича гучадаьлид тхона тхоай болх кхы а дикагІа бе йиш хилар.

Производственни план а тІаийдаь декхараш а кхоачашдара, производственно-технически потенциал дегІайоалара лоаттабеча къовсаме доикха даакъа лоац Оздоев Мусан Озиев Хьамиди керте латтача бригадаша. Цу бригадай членаш бе тха производстве хьалха латтараш.

Ший бригада толаме болх беш хилара бахьан лерхІ Озиев Хьамида, дисциплина лаха дилар, бригада йизза комплектаци яь хилар, цуя болх дикка вІаштІехьбаьина лелар, хІара болхлочо хьинаре къахьегар. ХІаранена хов укхаза ший задани малагІа я, барт болаш ший членашкара доагІар хьадехаш я коллектив.

Ше РСУ болх беш вола дукха ха еце а сихха дІахайтар Оздоев Мусас ше дика болхло хилар, цудухьа сий ду цун коллективо, теш, болхлоша бригадиралла хорж. Дика специалист а цуга хьежжа организатор а ва из. Къахьегама теркам тІаухийт цо экономически торонеч пайда эцара, гІишлош яра балхашта интенсификаци яра.

Іалаьмате дика саг, йоккха говзанча дегІаца эзлед долаш, гІулакхаца я оал Торшева Маликатах цунна болх беш болча новкъостaша. МоллагІа къахьегама операци дика еш, моллагІа болх бе хоаш, ший новкъостал эшаш тІаенача де гІо долаш я Маликат.

1970 шера денз ва РСУ болх беш лакха разряд йола плотник Цороев Салман, кагирхой хьехамча.

Болх цІена, дика, сиха бе гІерташ я къона штукатурщица Арчакова Люба. Ше бу болх сакъердаме, дог хьоасташ хеташ я Люба.

Б. ШАДЫЖЕВ,
Назрановски ремонтно-гІишлош яра управлене начальник.

Юрт социальни эргаяьккхо тоаяра опытацара

ВАХАР ТОАДАЛАР

Дукха ха йоаццаш СССР журналистий Союзо Литве чакхъяьккхир парте XXVI съезда решенеши хьайкха юрт социальни эргаяьккха тоаяра дешаш дувцаш хинна Еррнгсоюзни семинар. ЧІоагІа теркам тІабахийта лаьийтІир КПСС ЦК юрта боахама а кхачан промышленноста а отдела сектора заведующе П. Агляина, Литва КП ЦК секретара В. Астраускаса, кхычар аьча юрта жилищно-бытовой гІишлош хьалъяр дегІадоаладенга СССР-а Кхачан программа кхоачашъяра лоархІамера фактор хилара хьакъехьарча докладашка. Докладашка дадугІарах чакхдалазар гІулакх. Семинар вІаштІехьъяьккхараша зорде лаьцар укх тайпара принцип: цкъа бІаргадайча дикагІа да иттаза хезачул. Цар чІоагІа теркам тІабахийтар [illegible] Советски Литве хулаш латта Іаламаьте доккхий социально - культурни хувцамаш дІахьокхара, цар торо хилийтар журналистий Паневежснийн Шяулайскийн районашкарча дукххача а боахамашка хьажа. Литовски юрташка бІаргадайнар, къахьегамхоща вІашагІккхийттача хана дайзар да укх заметкий лерде моттар.

Семинара балха юкъе даакъа лоацараш эггара хьалха кийсбенна колхоз — Паневежски района «Эрншкяй». Эггара хьалха колхоза председателагара Альфонцес Гедрайтисвгара хезь дешаш: «Саго дика болх а бу цунна хоза а хет бокъонца цуй йоакко еча моттиге». Из цу колхозе председатель вола тхьаь итт шу совгІа ха я. ТІах аьнна, хьинар долаш, ше оттадеьр чакхдоаккхаш, даьсса хабар дувцара тІеровоацаш саг ва из.

— Иштта оттаде йиш яц дош «хьо юрта лаьвале, даим укхаза баха везаш ва», — йоах председатела. Из закенагІа доагІаш а хила дезача тайпара а да хІанз цхьаболa кагирхой городашка дІаухача хана кузашна, заводашна, фабрикашка, цига буса а буеш. Шоай арагІагІа цхьабола горожанаш а лаьттанца болх бе, шоай вахара маІани ирезе юртара лаха гІерташ хул.

Цхьа хІ яр, дукха гаьнара а йоаццаш. Литовска юрт, вІалла нах боалаш еце а, цу наькъ тІа яьнна йолаш. Тайп-тайпарча бахьанегІа дукха дезадаш городе баха бахар. Царех цхьа бахьан — махаро хуторски система нийса йоацилга — хьйхьенкар хано. ДІадаха йиш яц теш уж бахьанаш. Миграце ник хувцамегаргбац-теш — уйла йир партийни, советски боахама болхлоша, лаьтта чІоагІа дезаденнача наха. Мишта оаргоа дІамига саг юртагахьа! Дика тоадаь чуйе цІеноши дукхха тайп-тайпара культурни социально-бытовойи хьалаш хуле. Боахама доал дара хуторски системна могаргдаш из ма. Доацаче, майрра хутораш дІаяха а уж вІашагІтоза а еза, хьалъе еза дика тоаль юртара поселкаш. Цу наькъагІа дІаболабелар Паневежски, Шяулайски, республика дукххача кхыча районашка.

...Тхо да массехк шу хьалха парте районни комитета пленум хиннача колхоза культура ЦІагІа. ХІаьта дукха ха йоацаш, алхха шн кІира хьалха, — Литва Компарте Центральни Комитета пленум а хиннача. Цу шинне а дийцар цхьа дош дар: юрт социальни эргаяьккхара наьнкех. Хьалхарчо — районе чо дийцар литовски юрта из бокха болам дІаболабеча хана. ШоллагІчо — республиканскичо, Паневежье лаьтта Іалаьмате доккхий хувцамаш хиннагла бокъонца бІаргаго йиш йолча хана.

«Эрншкяй» яхача колхоза таханара центральни поселок, ма дарра аьлча, зІамига агрогородок я. Гаьнаша, зизаша къайлаяьккха, цецвоаккхаш дукха кнеген бетонни йолаш я. Іалаьмате хоза я административни здани, йоккха школа, берий беш, больница, торгови центр, быта ЦІа, столови...

Прибалтикера дукха гІирсаш санна мансардин тайпарча, йоккха подвал а йолаш долча цІагІа чудовл тхо. Тхона хетачох цу цІагІара чуйе моттиг хила эшачул дикка дукхагІа я. Ховш ма дий, литовски дезал 3—4 саг мара воацаш кІезига болга. Бакъда, оалаш ма хиллара, из цар гІулакх да. Ший хьекам бе наьха ноа ухаш хилаш. ПаргІата чуйе цІеноши хиларо цхьабола городера дезал наха моттиг хувца безам оттача кхоачабе а тарло. Ала доагІа Литвера юртацка хьадеш доал чуйе цІеноши дукххача тайпара долга. Архитектораша йоахо яьй поселкаш еррига а цхьан тайпара хургйоацаш: дагІацца, яйчеша, рамай формашца белгалдолаш, цхьаьа хІаманца эргаш долаш да хІара цІа.

Из деррига иштта дале а хІара кор йолаш я гараж, хьайбаш а оалхазараш а леладу помещенеш, продукци, удобренеш чуловттаю склад.

Оаха хетт: фу дола цу еррига компленсага? ХІара боахаме цу хаттара луш дола жоп тайп-тайпара да. Юкъера лаьрхІача 30—40 эзар сом. Цунах ах ахча колхозо шийгара дІадохийт. Вож ах — колхозхочо бІарччача тхьаь шера дІатех.

Юрта гІирсаш хьалдер малва? Цхьайолча моттигашка поселок хьалъеш беррига болх кхоачашбу «Сельстрой» СМУ - ша. Кхычахьа, масала «Эрншкяй» яхача колхозе, — дикагІа лоархІ боахама способ.

ТІехьагІа хул тхо кхыча районашкеи боахамашкеи. Царех цхьаннахьа Шяулайски района «9 Май» цІерагІча колхозе журналисташка хьахьокх дерригаш а 138 бер дешаш йола школа, бакъда цига я йоккха спортивни зал. Йоккхалгеи оборудованеги диллача вай республике дикагІъяраш санна йолаш, хІаьта наьх деш йола бассейн — вай «Садкога» гІортташ. Бакъда, вай юрта цаьлар «Эрншкяй» я.

Хьалдаьд чуйе хоза цІеноши, быта гІулакхий а йоакхо яьй. ХІаьта а нах колхозе дІачІоагІлац. Бакъда, городе дІаухараш кІезингагІа-м ба. ХІанад из иштта? Из да быта гІулакхаш тоадаларах наха кхоачам ца хулилга. Йоакхо е эза къахьегама культура лакха хилара, производственни процессаша механизаци автоматизаци яра. Ма дарра аьлча, быта къахьегами — цхьан мутІаре латт. «Эрншкяе» а кхыча боахамашка а из кхетадаьд. Дерригача балхашта механизаци яьй доахан деттача, кхо ярадоахача, довкъар Іалашдеча, кийч а деш тайп-тайпара доакъар хьайбашта дІадеккача, кхыча халача балхашта. Кхашкеи фермеи кулгнара деш дола балхаш тІехьашка даьхад индустриальни хьисапе беча балхо.

Тхо хилар колхоза механизировании коа. ХІара агрегата, трактора къаьстта моттиг я. Болх беш йоаца еррига техника чІега а теха дІакъайла латт. Кхашкара, фермера цІаккхьачача — хьай механизм вІаштІехьъякхе, цІен а йий хьахочунга кийча йолаш дІале.

Техникана еш йола йоакхо наькъ еча йоакхонах дІакъасташ яц. ХІара механизатора ший я бараннаш леладу шкаф. Йолаш я душевой, фински бани, наьк ду бассейн.

— Цхьан хана хьамча иккаш тІаювхаш мара ферме ваха саг лоархІавацар, — села а къежаш йоах цхьан хьакхарч лелаечо — Тахан уж иккаш музее дІаеннай оаха.

Иштта да в да из. Асфальт, зизаш, геттара цІена хилар — таханарча хьакхарч лелаеча ферме долаш дола хІама да, довхан лелаеча ферм вех ца аьлча а.

Белгалдаккха доагІа баьццара гаьнаш, зизаш — укхаза массанахьа да, поселкови улица, машинотракторни ков дале а е хьакхарч лелаю ферма яле а (царца хоздаьда ахархой ковнеш). ЦІеноши бокъонца хьалдаь а даьнадаца, бакъда зизай клумбаш йолаш я.

...Зизаша наха паргІато лу, дика уйлаш чуйоссаю, хозачоа нах тІахебу, цудухьа цхьан бахьан доалаш лацар «Ялати хозали хьаераш цхьа кулгаш да» яхача девизагІа республике эггара чІоагІагІа наха хьаьшт долаш ярех йола конкурс чакхьяккхар. Шеко яц, хозале укхаза сийдеш лелаю. Дувцар да, эггара хьалха, тайп-тайпарча бесаша къаьстта шоай моттиг дІалоацаш дола наьха вахара хьал.

Из деррига а долаш да. Дувцаргда вай экономически порядкагІа йолча фактерах, вайна гуш ма хиллара, укхаза дерригаш шоайла вІашагІхоттаденна дале а. ХьатІаьттай юртара нах городе баха дІаухаш хилара боарам цІаьрчоа сеца а сеца тІаккха воккх оагІоракьа леста ха.

ИйслагІча пятилетке Паневежьерча юрташнара дІабахаб ворхІ бІаь дезал, итлагІча пятилетке — шовзтъь, хІаьта цхьайтталагІча пятилетке шоай вахар колхоза юртаца дувза а лаьрхІа городашкара квартираш йитай ши бІаь гаргга болча дезалаш. Из белгала а догдоахийта йолаш а хІама да.

Таханарча литовски юрта хоза а торо йолаш а ваха йиш я, городерчул вІалла а воагІа я ца вахаш, йоазар журналистий семинар лерапа. ХІаьта цунах журналисташ тешаш а бар, хІана аьлча из деррига шоаш бІаргадайнадаь. Селла дукха уж социальни торонаши паргІатонаши йоллаше а юкъера лаьрхІача колхозхочун алапи цхьан дийнахьа цу «Эрншкяе» 9 сом хул. Из шера доагІача 300 балха денца хьанІцача 3 эзар сом хул, хІаьта хІара колхозхочо юкъера лаьрхІача йоаккха продукци 11 сома маьха я. Дукха да из е кІезига да? Нагахьа санна ахархочун коа участок хилар, хьайбаш, оалхазараш леладар, вешта аьлча, дулх, шура, баьцадараш эца тика тІа ца ахар лаьрхІача — оалаш ма хиллара, из вахар во дац.

ИттлагІча пятилетка шерашка алхха Шяулайски района колхозаша юкъера лаьрхІача 100 гектар юрт боахама лаьтташта яийсинча 558 центнер шура, 154 центнер дулх даьккхад, хІара гектара тІара даьккхад 27 центнер ялат, хІара Іаттагара яьккхад 3248 килограмм шура.

ХІаьта района хьалхашка, ерригача республикена хьалхашка санна, кхы а доккхагІа декхараш латт Кхачан программа кхоачашъяра даькъе. Из деррига юрт кердаиккхарв, кердача социальни кІийлен тІа из тоаяра. КПСС ЦК июньски Пленумо дІадехарашка хьежжа наха кхетам балара ларда тІа латташ да.

Литовски юртарча наха юкъе беча балха цхьа ший тайпара къайленаш я аьнна хетадала хІама дац. Эггара лоархІамегІара дар да из болх творчески, боккха лоархІам болаш болга кхета а деш беш хилар. Дукха уйлаш ю, масала, йІаьхача Іаи а ахкан а сайренашка кагирхошта салоІкла мишта вІаштІехьдоаккхаргда яхаш. Кино, самодеятельность, телевизор из деррига а, бакъдар аьлча, дика да. Амма таханарча дийнахьа кІезига да. Городе баха кагий нах дискотеке, кагирхой кафе, театрашка ух. Цу Шяулайски районе майрра эксперимент яьй хьаю сайранара колхоза бараш. МоллагІа яр санна йолча столове сцена яьй, цуи интерьер керда яьинхай, сайре йолча хана цига музыканташ хьех. Кагирхошта из хоза хет.

— Культура районни отдела тІадилладар колхозий бараштa гІуланх дара лаьрххІа зарьете вІаштІехьъяьнкха аьнна. Укх деношка программага хьежад тхо, — дувц парте Шяулайски райкома инструктора А. П. Миляускине.

Парте райкома плана юкъе да колхозий бараша республике цІи хеза болча нахаца хула вІашагІкхетараш, партийни болхлой беседаш. Цхьабараша аль тарло: партийни болхлой барн. Уж мишта цхьана тарлу? ХІана тарлац? Бакъдн, из моллагІа дар санна дац, вайна довзаш дац вай леладер дац. Ховш ма дий, партийни балха штампашта а стереотипашта а тІера довла деза яхаш КПСС ЦК июньски Пленуме дийцалга.

Д. БЕЗУГЛЫЙ,
С. КОТИЕВ.

Грозный — Вильнюс.

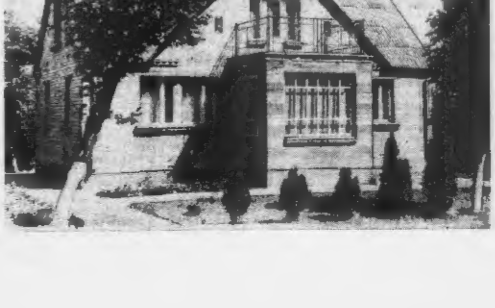

СУРТА ТІА: литовски юртара нах чубаха цІа.

А. ПРОКОФЬЕВА сурт.

ДИКАГIБОЛА БОЛХЛОЙ

Эггара дукхагIа помидораши нарсаши а йолаш укх шера 757 гектара тIа тайп-тайпана бальцадаараш хьалкхедаьд Урус - Мартановски района «Солнечный» совхоза кхаш леладераша.

Цар хьункъам чуэцаш латт. Цхьанкха хIама а ца дойташ екхан йолаш латтача хаоттамах кхаьч - кхаьча бальцадаараш ма могта дукхагIа чуйна даха гIерташ къахьегаш бе кхашна совхоза болхлой. 12 июль хьатIаотташ 678 тонн бальцадаараш дехкад пар пачахьалкхенга, шера планагIа деррига дохка доагIараш итт эзар тонн долаш.

ХIара ди массаза дала кхы тIа сихлуш довгIа кхашкара балхаш, хIаьта дикка дукхагIа хул пачхаьалкхенна дIадеяна бальцадаараш а.

Овсарле лахха йолаш къахьег дукхагIча болхлоша. ХIаьта царна юкъе къаьстта белгалбаьннаб Эдельханова Кульсам, Висханова Хеди, звеньевойш бола Мирзуева Берлантн «Знак Почета» пха орден лелаеш йола Даудова Буштаи, кхьбараш ХIанз сихбенна шоай нарсаш хьайоахаш боахк уж. Цхьа ди дIадахийтаи царех хIаране пашша балха норма кхоачаш ца еш.

СУРТА ТIА: «Солнечный» совхоза дикагIбола болхлой (аьрдехьара аьттехьа) Эдельханова Кульсам, Висханова Хеди, Мирзуева Берлант, Даудова Бушта.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

БАЬЦАДААРАШИ СОМИ БАХАРХОШКА БОХКАРА ЙОЛА ХАНАШ ЙIАЬХЪЯРАХ

Нохч - ГIалгIайчен аграрно - промышленни комплекс дегIаухача лоархIаме моттиг лоац бальцадаарийн сомин продукце производства. Юкъера лаьрхIача кттлагIча пятилетке шера чухкиха бальцадаараш 42,1 эзар тонн е 1,3-эза дукхагIа дар ийслагIча пятилетке чухкихарел, сомн комараши — 18,1 эзар тонн е 1,3-эза.

Бальцадаарий, сомий, комарий, комсий производство алсамъяккхара йоккхий потенциальни торонаш я республика. 1990 шу тIаихоачаш 226,9 эзар тоннага кхоачаде лаьрхIад юкъера лаьрхIача шера чудахьа бальцадаараш, сомн комараши — 130,0 эзар, комсаш — 163,0 эзар тоннага.

Цу тайпара дола хьокхамаш даха йиш я бальцадаараш леладара, бешамаш лелаяра, комсаш лелаяра дIахо интенсификаци, специализаци, концентраци яра, агропромышленни интеграцех, боахамашта юкъерча кооперированех шерра лайда нйбара, доал дара эттара эффективнегIа йола методаш юкъекхуялара кIийлен тIа.

Чукхухьа бальцадаараш, сом, комараш, комсаш алсамъяларца цхьана шекойоацаш дукхагIа хургда цар бахача нахага дохкаш дола даанъа а. Цудухьа баха нах бIарчача шера боаррамагIа кердача бальцадаарашца, сомаца, комсаща IалашбенIара проблема геттара актуальни е хиле дIаотт.

Бальцадаараши соми кхебара гIулакх сезонни хилар дика дац баха нах диззача шера кердача бальцадаарашцеи сомацем Iалашбара. Цхьан боарамагIа леладац бальцадаараша сомн торгов сета лоаттаделга. Лоацача юкъа, вешта аьлча августи сентябри бетташка, октябри хьалхарча 20 днйнахьа дохка дIачулу башка совгIа-эшамагIа доацаш 75 процент бальцадаараш, хIаьта сентябри октябри бетташка бохк берригa юкъера лаьрхIача шера бохкача кердача сомах 80 процент.

ХIаьта бахача наха бIарччача шера бальцадаараши соми лоаттабара, цу культурий хьалхен тIехьен кхачача сортий производство вIашгIехьйоаккх, тормальни хихи промышленни предприятей духь-духьача энерге ресурсехи пайда нйбара кIийлен тIа шербу парникови боахам. хьувкъама цхьадола даанъа йIаьхача ханна лоаттаде дIаоттаду.

Чубахьача берригача хьувкъама боарам чIоагIа лакхбарои сомийн бальцадаарийн юкъ йIаьхьарои, Iаь а бIаьсти а чуловаш йолча Iаьххача ханна лоаттаяра из эшача боараме дIаоттаяро торо хулийтаргья баха нах бIарччача шера кердача бальцадаараща, сомаща, комсаща Iалашбе.

Теркалде дезаш хIама да, йIаьхача хана лоаттадара бальцадаараш дIаувттадаро консерви заводаша болх бу юкъ йIаьхъе тарлуш хилар, цига къахьегаш болча наха болх бу ха йIаьх а еш. Масала, лоаттадо болгарски сибаз дIаоттадаро торо хулийтаргьяр наха чIоагIа хотташ йола хIама чуелла сибаз санна консерваш декабрь—январь беттащка а тIехьа [illegible].

Арахецача а йохкача а продукце боарам совбалар бахьан долаш готлу бальцадаараш лоаттаду моттигаш, лакхлу специализированни предприятеш уж хилларагIа тарра царгара дIадехараш. Кхачан программи белгалдиь да сомийн бальцадаарийн продукци лоаттаяра дола низалаш сихха совдахара де дезараш, из къаьстта лоархIаме да ерриге чукхухьаш йола из продукци алсамьяккха лаьрхIа хилара хьалашка.

Дикка хоалуш йола шелал лоаттаю установкаш а йолаш йола типови сомн бальцадаараши лоаттаду моттигаш хьалъяро кIезигьергья йоаш кола сомен бальцадаарийн продукци. Белгалдаккха дезаш да, сомийн бальцадаарийн единица хьаярга дIадодар из ца йойташ лоранрга додачул дукха кIезигагIа хилар.

Сомийн бальцадаарийн продукци лоаттве дIаоттаяр экономически эффективни гIулакх да. Цо баха нах Iалашбар тоадаь. наха бальцадаараш, сом, комсаш бIарччача шера боарамагIа юкдга Iалашдаь ца Iеш, боахамашта доккхий пайдаш ду. Даьча лоархIамаша хьахьокх, Iалаш йIаьххача хана лоаттабе дIа а оттабаь, уж октябрь бетта боаррамагIа 9 бетта бехкача хIара дIаоттаьча тонка сов душ бола пайда кIезигагIа хилча а 400 сомага кхоачаш хилар.

Цар Iилма - климатически хьалаш дика, материальни къахьегамен ресурсаш кхоачам болаш хилар бахьан дола эггара дукхагIа бальцадаараши сомн чукхухьаш да республике Грознески, Ачхой - Мартана, Сунженски, Урус - Мартана, Шаьла районий боахамаш, хIаьта столови сортех йола комсаш дукха лелаю Наурски, Шелковской, Гудермесски районий специализированни боахамаша. Сомийн бальцадаарийн продукци а коартолаш а лоаттаю моттигаш из продукци ма хулла кIезигагIа йоврrйолаш а масcови заготовкаш йолаеннача хана кIезигагIа из дIа-юта кхахьа сзаргйолаш а хьалкъалагIа хьаяра тIадерзадаь йола гIуланхаш дар Кхачан программа дIадехаш хилар теркал а деш, тхона хет цу районашка, хIаьта цхьадолча даьнъе специализированни боахамашка а хIанзарча ханара йоккхий продукци лоаттаю моттигаш хьалга сихдича баньахьа хургда аьнна.

Йоккхий шел а еш йола соми бальцадаараши лоаттаду моттигаш боахамашта юкъерча кIийлен тIа хьалъяра дола дика хьалаш хьаду, тхона хетаргахьа, хьалхашка латтача дехарех цаI капитальни вложенеех кхетамца пайда нйбари эффективность лакхъяри, гIишлош хьалъяра хакаш лоацъяр, объекташ районе хьаьъалагIа дIаннйсьяр, уж ханнахьа болх бе йолалийтар, производственни низалех биаза пайда эцар долаш йола районни агропромышленни объединени [illegible]лар.

КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленуме дувнар, сомийн бальцадаарийн продукци лоаттаяра йола йоккхий моттигаш хьалъярпа цхьана хьалъе еза ниттa, из хIама дича бахьахьа долга, йоккха йоаца продукци лоаттаю моттигаш. Могадеш да ерригa цар чуена хIама ца дойташ лелаяра а хIаьта тнкашна из эш-эшача хана дIакхахьа йиш хилийтара а цу тайпара йола продукци лоаттаю моттигаш юкъарчал доашаш боахамашка хьалъелга шерра практикапа юкъедаккхар. Уж моттигаш специализированни боахамашка хьалъяр экономически гIойле йолаш да.

Шельеш йола соми бальцадаараши лоаттаду моттигаш хьалъяза яргйоацаш я вай республике. ЙIаьхача хана лоаттаяра продукци дIаоттаяро дика тоадергда баха нах Iалашбелга. Йовш йола продукци кIезиг а еш из йохкаре ханаш йIаьх а еш, торо хулийтаргья продукци йохкача ханашка хьежжа хулча дифференцированни розничий мехаш чотах сов пайда чубе, поакъостал дергда из продукци чакхйоаха промышленноста материальни къахьегамен ресурсех эффективно пайда нйбе.

А. КАЛАМБЕТ,
ГНИ политически экономе кафедра заведующи, экономически Iилмай кандидат, доцент.

М. ЧЕРБИЖЕВ,
ВНИИКОП агропромышленни интеграце экономически проблемий лабораторе дIахьагIвола Iилман балхахо.

IИЛМЕИ ПРОИЗВОДСТВОИ

ЗАВОД— АКАДЕМЕ ПАРТНЕР

Мински тракторни завода цхьан участка наIара юкхе хьалтеха йоалл табличка: «Iилма - тохкама центр». Дукха ха йоацаш хиннав со цу участке. Укхаза я оьдда экспериментальни тохкамен база, стендови, полигонни, бустамня оборудоване комплексаш, пхиъ специализированни лаборатора — электронагрева, ультразвука, тоIадарца обработка ю, металловедене, термически, литейни.

Центра балхахой дехкар да Iилма - технически прогрессана Iилман даькъе карагIдийнараш моттигерча производства хьалашца цхьана тардар. ХIаьта гIо ду парна из гIулакх де мехка дукха хIама ца эшаш 50 Iилман учреждене, цу даькъе творчески даькъе цхьан гIулакхаш леладера хьакъехьарча договорашца тракторашарахецарашна юкъаена нолча академическиlар а. «Доккхача» Iилма хьаллацар бахьан долаш завода чулькхай лазерни плазменни технологеш, болат лоаладара дуговойн контактни иерда методаш, геттара нийса йола диагностически прибораш. ДинагIа хиннад болхлой къахьегама хьалаш, болх бара тешамегIа, экономичнегIа, балха овсарле лакхагIа хиннай дунен 70 совгIча мехка эксплуатаци еш йола «Беларусь» пха трактор.

— Из-м Iилман производствацарча Iалламате йоккхача интеграце алхха цхьа масал мара дац, — дувц Белоруссил ССР Iилмай Академе Президиума керттерча Iилман секретара Пилипович Владимира. — Тахан республика ерригa йоккхий предприятеши производственни объединенеши практически мичча формех хиннa а юкъаена я академически Iилмаца. Воих оагIора, чIоагIъеш из цхьаккха а цунах хьакургдараш шерра халкъа боахама чуrIоргдоашаш йола фундаментальни тохкама программа. Из бахьан долаш да Iилман лехамий эффективность лакхъилар. Масала, БССР Iилмай Академе (32 тохкама подразделени) Iилманхоша 1975—1980 шерашка дIачуенний халкъа боахаме 350 миллион сом гаргга экономически эффект ена эзар совгIа разработка. Уж кхоаза дукхагIа я цул хьалхарча пятилетке ена хиннарел. Карарча пятилетке лаьрхIа да Iилман тохкамах къахьинараш практике дIачудалара чотах ах миллиард йола эффект хила.

Къаьстта лоархIаме я, цхьан оагIора, БССР Iилмай Академе Президиуман, шолагIча оагIора, къаьсткъаьстача министерствашгеи йоккхийча производственни объединенешгеи юкъе яь программни соглашенеш. ГIулакх ишта нийсделча Iилман лехамех хьахиннараш «болх беш» хул даькъа масштабе. Ишта хIама нийсделар, ерд вай, тIех чIоагIача материалий синтеза технологически процессашца, республикански академе хьяльча кердача металлополимерашца.

— МалагIчоа дукхагIа лоа тахан контакташ чIоагIъе — Iилмана е производствана?

— Шиннена а лов. Дехкар цIенхаштта ма оттадаьдий, кхы ца хуле а цкъан кхаазен сихъе езаш ма йий Iилман разработкаш массови производствана чукхаьяра тайпаш. Бувзамаш шердаларо йиш хулийт Iилма ший идешта лабораторни методашца тохкамаш дарал совгIа, уж хьалхе а бокъонца болх беш йолча производства хьайяашка тахка а. Цу гIулакха лаьрхIа академически разработкашта опытно - промышленни тохкамаш дара официально чIоагIъаь я Белоруссе шовзткъа совгIа йоккха заводи производственни объединении.

КертагIдаккха доагIаш да, Iилма - производственни интеграце моллагIча формашка а керттердар уттаньча разработкай боарам лакха хилар долга. Практически юкахьахулар эггара беркатегIа долаш да фундаментальни тохкамаш (Белоруссе къаьстта дегIаух уж математика, квантови физика, спектроскопе, электроника, тепломассообмена, биологи химеи хIанзарча ханарча лостамий даькъе). Масала, тепло-массообмена Институте кораьй зальна боахама духь-духьача доакъошка центрифуга юкъекхуьлара керда торонаш хьаелзаш йола универсальни технически решенеш. Уж перспективни я, къовстадаь аьлча, центробежни поле материалашта обработка яра, шлакахи концентратехи доала хий дIадаккхара, оахкаш чакхйоахача доакъошка бийдал оатача доакъошка, гидрометаллурге компонентaш енъяра, бетонах трубни конструкцеш ена. Биоорганически химе Института балхахошта кораьй ерригa эггара лоархIамегIара стероиди гормонаш вIашагIъовлаш йола белокаш хьакъестарa эффективни методаш. Из бахьан долаш хьаьй эндокрини, онкологически, кардиологически, кхыдола лазараш ма хилинга а гучадаха йиш хулийташ йола медицински радиодиагностически прибораш.

— ХIанз укх сахьате вай мехка кхоачашъеш латт 170 йоккха ерригсоюзни халкъбоахама программа. Цу тайпара йола программаш уттаньй республикай боарме а. МалагIа даькъа лоац Белоруссе программаш кхоачашъеча Iилма?

— БССР Iилмай Академи керте латт 35 республиканскии целеви программана. Масала, «Полесье» яха республикански Iилма - технически программа ориентировани яь и Белоруссе территоре кхоалагIа даькъа гаргга дIалоацаш йолча региона Iилма ресурсех комплексно пайда эцареи лораирен проблема къоастаяра. ЛаьрхIа да цхьадолча ушалаш йолча лаьтташка миллион тоннага кхоачаш дух тергдола хьайбан кхеде. Укхала шерра леладергда мелиораш елга, пайдана йолча оахкалаш йоахилта. Амма цу факторех цхьайле а е йиш яц уникальни Iалама комплекса экологически хьала зеире йола влияни. Проблема къоасталургьац духхьал боахама органашца цхьан мара. Цудухьа цхьан гIулакхаш леладара хьакъехьара договор даьд республикански академе мехкарахенача калийни удобренех 50 процент гаргга ше хьаеш йола регионе эггара йоккхагIа йола предприяти йолча «Беларуськалий» яхача производственни объединенеца. Цунах хьахургдар да гонахьарча гоина зе дергдоацча удобренеи керда тайпаш оахкалаш чакхйоахаш юхеюсача хIамех пайда нйбара способаши.

— ХIанзалца дийцараш керттерча даькъе ерригача пачхахьалкхен, алапонк органаша тIахьожаш лоаттабу программаш яр. ХIаьта йиш йий къаьст-къаьстача предприятей юкъарчал доацаш шоаш академигара гIо деха?

— ДукхагIча даькъе цигара хьадолалу договорни бувзамаш. Шинка а оагIона хьашт доле хIама да академе доккхийн геттара доккхийн мовхьаш кхухьача (8 — 240 тонн) унифицировании автомашиний система хьяра проблема даькъе белорусски автомобилаш ерашца нхьан леладеча гIулакхий ларде латтар. Программа кхоачаlъю БССР Iилмай Академе институтaшеи «БелавтоМАЗ» яхача производственни объединенеи. Производственникаш юкъарчал доацаш бола заказчикаш ба укхаза, хIаьта Iилманхошта идешта материализаци е гIо а ду. Интеграце цу тайпара йола форма я тха силосхьоаха комбайнаш еча «Гомсельмаш» яхача йоккхача предприятеца а. Общественни хьисапе болх беш я предприятешта порошкови металлурге прогрессивни методаш карагрзае гIо ду упрочняющи технологе центр. Партнерства дика масал да шиннахьа водчинени йола лабораторешя отделаши. Производственникаши Iилманхойн вIашагIтехеб укхаза текупи халкъбоахама проблемаш тIа бал[illegible].

Цу вай мел дийцача яхаш, кхетадеш да, академически Iилма деррига а таханарча дено дIадехараш кхоачашдара тIадерзадаь да. Фундаментальни тохкамаш хьалха а санна цун кIийле йолаш дус.

Къамаьл дIаязадьяр Холосовский Вячеслав ва. (АПН).

ДОЗАНОЛ ДЕХЬАРА

ЧЕХОСЛОВАКИ. Числовой программии управлени йола станокаши автоматически линеши арахецилга — «ТОС — Куржим» яхача станокаш еча завода производственни программа ларда.

Унхала хьахул оттаньча программагIа чоалхане операцеш е могаргдола нхоании машинаш.

Предприяте керттеръярех торгови партнер я Советски Союз. Станочни техника йоккха парти укх шера кхоачаргья Волжскии Камскии автомобильни заводашка, Москве, Ленинграде, Минске, Ульяновске.

СУРТА ТIА: «ТОС — Куржим» яхача станокаш еча завода цехе.

ЧТК — ТАСС сурт.

Социализма мехкашка

«Архитектуреи обществои»

Дукха ха йоацаш Софе «Интерарх-83» яха шоллагIа Дерригдунен архитектура биеналле хьайнйлача дийнахьа, кепа а теха арадаьлар «Архитектуреи обществои» яха керда журнал. Из арадоах Болгаре, Венгре, ГДР, Польша, Чехословаке, Советски Союза архитектораш юкъе а болаш йолча халкъашта юкъерча редакционни совето. Журнала текст ерсий английски меттала кепатт.

— Техника хьинаре вахара чуйодаш йолча, вай бIаьшерен хьалашка, — аьлар редакционни совета председателa. Болгаре архитекторий Союза председателa Стоилов Георге. — «Архитектурей обществои» яхача девиза маIан да адамлен нравственни эстетически маьхалеш толха ца яйтаран дегIакхувларан тIехьа къовсам лоаттабар, гармоничин маьшар бахьан къовсам доаттабар. Йоккха архитектура дилла а хиннй эггара лакхера гуманизм йоаллаш. Цун идеяш дегаш урауттаду социалистически мехкий архитекторий, дунен тIарча беррагача прогрессивни архитекторий. Тха журнал хургда кердача социальни, пространственни, технологически, эстетически моделей сага — общества — Iалама взаимодействе система динамични гармони хьаяра конструкцей творчески лехамий популяризатор.

ХьакIалтIайоах оаха журнала хьалхарча номера оагIош, цу тIа йолленачa социалистически мехкий архитектура лоаттамахи дегIаахара тенденцеха йолча творчески дискуссена юкъе даакъа лоацаш тхоаш долаш санна хеталу тхона. Фотоснимкашцеи чертежашцеи дика иллюстрапи а яь йола материалаш дIаннйсъьй разделаш тIа: «городаш», «жилище», «социальни инфраструктура», «теори», «мемориалы».

«Уйла яйташ, дог айдеш, идеологически лоархIаме йола архитектура хьаяр из мастерство я. — йоах «Социалистически архитектура дегIаахара хIанзарча ханара аспектaш» яхача статья тIа, архитектура доктора, профессоре А. Рябушкина (СССР). — ХIаьта из латт сурт оттадеш бола архитектурин хотт нагIата хиларах меттел, керттерча даькъе архитектурин хотт кхетамца карабезабар. Наьха уйлаш а дегаш а тохадолийтача, зама, цун нравственни кIийле, идейни лостам хьахьокхача кIоврггача а лахача а уйлах «дуаца» деза цу меттала. Цу деррига а йоах, социалистически архитектура метод творчески хила еза».

Журнал дешараштa йовза йиш я йIайхача ньссалене хьаххинача Мангышлай яхача ахгIайрен индустриальни района центр йола город Шевченко — СССР эггара къонагIча городех цаI. ГДР архитекторашa йоах, XXI бIаьшере йолаяла дукха хи ца йисача ханарча городий архитектурин сибата уйла е. Царна хетачох, кхы ца деш дита деза лакха, гIалай хьисепера цIенош. Кхоанен яр, шеко йоацаш, хьаькъалагIара энергетически кхоме гонахье сага ма эшшара йола гIишло я. Болгарски халкъа архитектура кIийлен тIара башхалонаш йовза йиш я Велико-Тырново яхача города масалах.

Архитектурни формаш гармоничнин оригинальнии йолаш а интерьер наха ма эшшара. Йолаш а дукъалъотт журнал дешачоа Варшавера (ПНР) польско - советски доттагIала ЦIа. Словацки восстание турпалашта дола памятник (ЧССР). Керепи оалаш йола музей скульптура (ВНР). Берлинера Эрнста Тельмана цIерагIа йола пионерий Дворец (ГДР). Москвера олимпийски объект.

«Архитектуреи обществои» яха керда журнал архитекторий, социологий, економистий, художникий, дизайнерий — берригача адамлена гонахьарча гонна формировани яра дешашца хьашт долаш мел барий трибуна а хиана дIаоттаргда.

Евгений ВОРОБЬЕВ,
АПН соб. корр.

София.

НИКАРАГУА. Тешаме ший интернациональни декхар кхоачащдеш йолча Советски Союзо новкъостал ду чурча а арахьарча а реакцена духьала къовсам лоаттабеш йолча Никарагуа ший лоIамера экономика лаяхъяра.

СУРТА ТIА: Каринто яхача порте бульдозераш, автобусаш, юртбоахама техника йхьаш деначa «Надежда Крупская» яхача советски сухогруза тIера мухь Iобоаккхаш латт.

Г. НАДЕЖДИНА сурт.
ТАСС спец. корр.

Социалистически мехкашкара хоамаш

МОЛХАШ ЛОАТТАЯРА ГIО ДЕРГДА ПОЧТО

Мехка гьнагIа ядача моттигашка баха нах молхашца Iалашбе — ишта декхар шоашта тIайнйдад укх шера Венгерски Халкъа Республика почтои болхлоша. Бахача нахагара рецепташ хьа а ийдеш уж городской аптекашка дIаххухь цар, хIаьта цул тIехьагIа молхаш моллагIа яраш санна йолча почтон яьшнашка а ехкаш дIаухийт, царех лоадамо мах а ца боаккхаш.

Почто новкъостал а деш хIанз книжкашта заказаш де а йиш я. ДIахо йодача хана почто лерхI кхыдола гIулакхаш де а — масала, юрташкарча районашкара телха бытовой техника городе хьакхахьа, из тоайта дIатела, тIаннха ший даьгa из юхаккхачийта.

«ТО — СТИМ»

Румынски городе Клуж-Напоке химе институтa Iилманхоша кийчъьяй «То-стим» аьнна условно цIи тилла йола химически продукт яккхара технологи.

Из препарат порошока хьисапе я, хIаьта теплицашка лелавеча помидорашта анза тохийтара стимулироваши еш а я.

Мехка доккхийча тепличии боахамашка хIара далаеш йолча «То-стима» практико хьахьекхад ше чIоагIа пайдане хилар: помидорий хьувкъам хIара гектара тIара 32 тоннага кхоачаш лакхбенна б.

Геннадий АБАЛОВ,
АПН соб. корр.

Бухарест.

ЭРДЭНЭТА КЕРДА ГIИРСАШ

Город Эрдэнэт — 10 эзар сахь хахаш йола МНР эггара къонагIа йола индустриальни центр я. ХIара шера промышленни предприятеш хиина ца Iаш укхаза хьаелл культурно-бытовой гIулакхашта эша итташ керда объекташ. Укх шера город дегIайоалаяра социальни программагIа лаьрхIача эггара хьалхарча объекташта юкъе я эггара кердагIа йолча хIанзарча оборудованецаи аппаратурацеи кийчъяь монгольскиа советски гIишлонхой интернациональни коллективно хьалъяь медицински комплекс, халкъа депутатий городской Хурала здани, фабрика-прачечне.

(АПН).

ХIАРА IАТТАГАРА—2410 КИЛОГРАММ ШУРА

Бальцадаараши сомн кхебелга керттера лостам болаш йолча Шалински района «Московский» совхозе нуагалхоша, партийни профсоюзни комитеташ боккха теркам тIабохийт хьайбаш лебадара, царгара дукхагIа продукташ яхара а уж пачхахьалкхенга йохкара а. ХIаьта цхьа шу дIа а дахийтац совхоза коллективо планашк тIийща социалистически декхараши толаме кхоачаш ца деш.

Дика хьокхамаш гойташ къахьег совхоза хьайбаш леладераша карарча шера я. Хьалхарча ах шера планагIа йохка йоагIар 140 тонн йолаш пачхахьалкхенга ехкай 175 тонн шура. ХIаьта из дукха хIама ца эшаш ерригa цхьоалагIча сортагIа а я.

Московски областера доладаьча шинарех хьахиина доахан да цу совхоза ферме кхоабараш. Укх дIадахача ах шера юкъера лаьрхIача хIара цига кхоабача Iаттагара 2410 килограмм шура яьккхай, планагIа яккха йоагIачул дукха дукхагIа а йоаккхаш. Из республика фермашта юкъе яьржача социалистически яхье эггара дикагIболча хьокхамех хьокхим а ба.

ХIара кхоабача Iаттагара ишта дукха шура яккха аьттув боал совхоза механизатораша шоай хьайбашта хьадаьза моша доакъар лоаттадеш хиларах, доярканеи скотникашеи шоай балхах бехктокхам а хеташ дог лазаш Iувал дарах, ферма болхлоша хьинар айдена къахьегардола хьалаш вIашгIехьдахарах, барти цхьоагIон йолаш коллектив хиларах.

Доярашта юкъе яьржача социалистически яхье эггара дикагIа къахьег Закурлаева Имане. ДIадахача ах шера хIара ше хьоначa Iаттагара 3050 килограмм шура яьккхай цу хьинар долча болхлочо. Укх шера пхи эзар килограммал из тIехьяргхилар гуш да. 2735 килограмм шура яьккхай хIара ше беттача Iаттагара Бачаева Алета. Карарча шера пхи эзар килограммага кхача гIерташ хьинар ца кхоадеш къахьег цо я. Цар санна шоай планаш дикка тIехкхоачаш а еш овсарле лакха йолаш къахьег Тазуркаева Асмас, кхыча доярка.

Хьайбашта Iуналл дика де гIерташ вза ца кхобеш балхаш ду скотникаша, шиш ханнаьа моша доакъар хьатIа ца даьхаш моттиг хилийтаяц механизатораш а. Царна юкъе белгалбаьннаб детташ долча доахана хьокхаш вола скотник Тазуркаев Зели, къонача хьайбашта Iунал деш вола Хаснев Дауд, МТЗ-80 яха трактор лехкаш вола Пашаев Наим.

С. АУШЕВ.

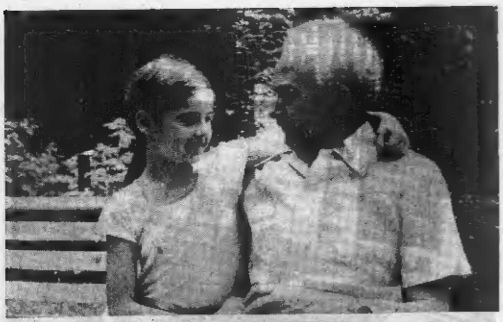

Яздархо Иван Фотиевич Стаднюк «Тlом» яха роман яздарех СССР Паччахьалкхен премии яккхийта оттаваь.

СУРТА ТlА: И. Ф. Стаднюк шин вийй йиlигаца Оксанайца цхьана.

В. САВОСТЬЯНОВА сурт. ТАСС фотохроника.

САМОДЕЯТЕЛЬНИ ТЕАТРАШТА—ТЕРКАМ

Художественни самодеятельноста эггара лоархlаметlарча жанрех цаl я драматически яр. КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленумо из могадеча бесса, чlоагlа теркам тlабахийта беза из дlахо деrlайоалаяра, къаьстта хlанз.

Карара шу доладуш вай республике яр 2219 саго даакъа а лоацаш йола 187 драматически коллективи 5 халкъа театри.

Шеко яц, самодеятельни искусства эггара лиххера форма йолча халкъа театраша, драматически коллективаша доккха даакъа лоац бахача наха эстетически, иравствении, тlема-патриотическя кхетам луча, кlезига яц, цар увттаь цаькха санкетама чура дlададализа долча яхача замах юхедисарех дувлача зуламех дувцаш йола спектаклаш.

Хlанз укх сахьате «халкъа» яха цlи лелаеш да вай республике город Назранерча городскойи районнии культура Цlеношкара театраш, Веденски районерча Элистанжерен Белгатоерен ТЮЗаш, Сунженски районерча Орджоникидзевски яхача станицерча районии культура Цlен театр.

Республике эггара хьалха хьадийллача халкъа театрех да Назрановски районии культура Цlен халкъа театр. «Халкъа» яха цlи елнай цунна 1959 шера. 1963 шера Ленинградски театра, музыка, кинематографе институт а яьккха цlавенача Б. В. Абадиева, укх мугlарий автора гlо а деш, Н. Базоркина язьъча социально чоалханеча, дуккхача актаех латтача «Тамара» яхача драмах спектакль оттайир цига. Цул тlехьагlарча шерашка из пьеса отталарlа яла бокъо а йолаш зональни Ерригсоюзни хьажарашка «Лауреат» яха цlи елар театра, хlаьта спектакле даакъа лоацаш хиннараштa грамоташи премеши тийлар. Театра коллектив дилла а чlоагlа раьза болаш тlанийнора кхашкара балхаш деча бригадашка, фермашка, шоай района а лоалахарча районий а, хlаьта иштта Къулбаседа - Хlирий АССР а юртий клубашка.

Театра коллектив латт 23 сагах. Уж ба хьехархой, культура балхахой, гlулакххой, предприятешка болх беш бола нах, хlаьта царех 11 саго дуккхача хана дена бу цига болх. Дина болх беш бераштa юкъе ба А. Мошхоев, М. Булгучев, М. Аушев, М. Газдиева, кхыбараш.

Ше болх бе доладелча денз дукъ-дукъача авторий пьесех 50 совгlа спектакль отталий театро. Цун репертуаре да А. Островске «Бехк боацаш бехке баьраш», Б. Брехта «Мамаша Кураж», Х. Ошаева «Цхьан бе шн хирбаз», С. Чахкиева «Къонгаш бовча хана», А. Хамидова «Совдати Дауди», ахен кхыйолен пьесаш.

Тlехьарча хана театра керте эттар Ленинградски театра, музыка, кинематографе институт яьккха вола къона специалист Т. Кодзоев. 1982 шера гуракьа денз оттае кийчъеш дар укхаза Н. Базоркина «Бlаьшерений боадонгара» яхача романа доакъош. Амма спектакль тахан а йистедьнаяц, премьера хlанз-хlанз хул яхаш массехказа кхайкадаь дале а. Ше болабаь болх чакх а ца боаккхаш, коллектив дlа а кхесса вахав режиссер. Из чlоагlа lаткъад цхьан хана республике дикагlа лоархlаш хиннача театра коллектив.

[illegible] дина беш за Веденски районерча Элестажи яхача юрта культура Цlен къоначá зрителя театр (ТЮЗ). Цу коллектива 1978 шера еннай «Халкъа» яха цlи. 1981 шера денз театра кулгалдеш ва Краснодарерча культура институте режиссерски факультет яьккха вола С. Басханов. Творчески болх хьинаре дlаболабир ковнъоста Басханова, коллективана юкъе даакъа лоацарашта юххьашца денз хьех цо актерски говзал, грим мишта е еза, дикш мишта хила еза. Из бахьан долаш чоалхане дукха акташ йола пьесаш яьннай театра репертуаре — Р. Гамзатова «Лоаман кхалсаг», А. Хамидова «Вож-lаьла», С. Чахкиева «Са кlаьнк», З. Мальсагова «Пхьа лехар». Къона я театра коллектив. Культура Цlеп балхахоех, колхозахоех, хьехархоех латт из.

Театра болх товбара доккха гlо ду РСФСР заслуженни болхло волча, культура Цlеп директор волча А. Актиева. Чlоагlлуш йоагlа театра материальни база.

Болх па беш дукха ха яьккхачул тlехьагlа юха болх бе доладеннад Сунженски района культура Цlагlоро халкъа театр. Коллектива состав еррига а кердаьккхай, дукхагlа бараш дешархой ба хlана цуниа юкъера бараш, царна студийни занятеш ю. Чlоагlа раьза а долаш болх бу бераща С. Маршака язьаьча «Мекъачох» яхача фаьлга тlа. Амма, ала дезаш да: «Спутник» яха берий студи, кхийнарий труппа хила езаш я, амма кхийнарий труппа ше йоацаш я. Театре юкъевиса 5—6 саг агитбригадаша концертни выступленеш еш пайда нийсбола лоацца миниатюраш кийчъеш ба.

Халкъа театрашта уллув болх беш я республике, шоаш болх булургболаш йолга хьагойта драматически коллективаш. Царна юкъе я Ведана районерча Махкеты яхача юрта культура Цlен, Аргун города культура Цlен, Сунженски районерча Нестеровски Ассиновски яхача станицай культура Цlеношкара, Шелковски районерча Червленнии Каргалински яхача станицай культура Цlеношкара, Ножай-Юрта района цхьайолча клубашкара коллективаш.

Махкетlарча драматически коллективо отталий «Бож-lаьла», «З у л а й», «Шайх-lаббас» яхараш санна йола спектаклаш. Цу коллектива кулгалдеш ва М. Хусаинов.

Халкъа театрашеи театральни коллективашеи беча дикача балхах дувцаш, белгалдаккха деза цо лоархlаме жанр деrlайоалапра цхьайолча районашка лерттlа теркам тlабохийташ ца хилар. Ла йиш йолаш хlама дац Белгатоерча халкъа ТЮЗо тlехьарча кхаь шера цхьаккха спектакль отталь ца хилар. Дукха ха яьккхай укхаза кулгалхо воацаш, хьалха хиина коллектив ехай. Коллективе юхвена культпросветучреждене библиотечни отделенх а яьнкха йола М. Висхажиева театра болх дlаболабе ховргдолаш яц, хlана аьлча, цун яц режиссера хила еза элементарни знанеш а е опыт а.

Иштта нийсденнад гlулакх Назрань яхача города культура Дворецa халкъа театра а.

Таханарча дево дlадехараща хьежа бац Урус-Мартана, Малгобекски, Шаьла, Грозненски, Гудермесски районий самодеятельни театральни коллективай болх а. Цун эггара хьалхара бахьан да культура отделаша из жанр деrlайоалаяра кlезига теркам тlабохийташ хилар. Къыметтал профессиональни театраша [illegible] театрашта шефски гlо.

Кlезига я нохчийн гlалгlайн меттала хlанзарча ханара пьесаш. Цу даькъе гlо де деза Нохч-Гlалгlайчен яздархой Союзо.

А. МИСЛАУРОВ,
Республикански lалмиметодически центра халкъа творчестве отдела заведующи.

СПОРТ

ХЬАЛХАРА МОТТИГ ЯЬККХАР

Укх деношка город Гомеле чакхъьлар «Динамо» яхача ФДСО Центральни Совето дlахьош хинна кхуашбоагlараштa юкъера штанга айяра яхьаш.

Шийтта союзни республикашкарен 25 оаорни пунитерен баьхка цига даакъа лоацаш вар 145 къона штангист.

Российски Федераце вlашагlтехача команда юкъебоагlаш цига яхье баьнна бар Нохч - Гlалгlайченера штангисташ.

Цу яхье хьалхара моттиташ а яьха Нохч - Гlалгlайчeнерча шин шкало — Гортиков Сlайден Каримов Ахьмаден — эггара хьалха кхоачашйир СССР спорта мастерий норматива.

Иштта, пхийтта шу даьннача Сlайда 60 килограмм дозал долча спортсменашта юкъе къовсаденна двоеборьех 240 килограмм дозал дола штанга аййир, хlаьта 75 килограммага кхаччалца дозал долча штангисташта юкъе 287 килограмм дозал дола штанга а айнь чемпиона цlи а эlаьнига доьо медаль а яьккхар Ахьмада.

58 килограмм дозал долча спортсменашта юкъе хьалхара моттиг а яьккха, СССР спорта мастера ла кандидата норматив кхоачашйир Мусаев Рамзана.

Опорни пунктий командашта юкъе вай республика командо хьалхара моттиг яьккхар.

Цу яхье вай спортсменаш кийчбьар ва тренер, СССР спорта мастер В. Адаменко.

«ТlОАРСКА БУРГАЦА» ЯХЬАШ

Вай мехка шерра яьржа дlахьош я тайп-тайпара ханаш йола бераш ловзаш йола ВЛКСМ ЦК «Тlоарска бургац» яха приз яккхара йола къоначá футболистий яхьаш.

Цу яхье шерра даакъа лоацаш я Нохч - Гlалгlайченера берий футбольни командаш а.

Эггара оlамагlа долча бераштa юкъе дикагlа аьттув баьниаб Назранерча № 1 йолча юкъерча школа «Аьрзи» яхача команда.

Хlанз из команда тlатеllа кийчлуш я кастта город Краснодаре хургйолча зональни яхье даакъа лаца яха.

Юкъерча группе ловзачарна юкъе дикагlа аьттув баьниаб Шаьла районерча «Вайнах» яхача команда. Уж а кийчлуш ба Махачкале хургйолча зональни яхье баха.

Хlаьта доккхагlа дола бераш ловзача командашта юкъе котьъниай «Башлам» яха Урус-Мартана района команда.

Дlахо уж а ловзаш хургба город Димитровграде хургйолча зональни яхьашка.

Сийлахь-йоккхача Котолон 40 шу дузаш

ТАМАШИЙНА ХlАМАШ НИЙСЛОРА ТlЕМ ТlА

Цкъа противовоздушни десантера лаборантта, тlеха а къахьегама а ветерана Богалей Надежда Егоровнас дийцар:

— Подполковник А. М. Абрамов командир а волаш йолча Одессеи Керчи лоросеи тlемаш а деш хьеначча 136-ча запасной полка тlадиллакдар Армавир лораелга. Командоване лаьрхlар полк эггара лоаrагlа болча новкъа йига а хаинакъа цига ккача а, амма моастагl а хиннавацар сеца салаlа дагаволаш. Кастта хайра полка командира Минеральные Воды, Нальчик яха городаш моастагlчо дlалаьца хилар. Цудухьа яха йиш хиланзар полка белгалбаьча новкъа. Командира решени йир ший полк, Эльбрус ятача лоема къулбаседенгахьарча босешка гlолла Малка ятача хи керте а яьнкха, Гурйий мехка кхоачае.

Эльбруса дlатlаккхача шовзткъа гаргга километр йисача хана цига хиннача тlемахошта цlаккха а йицлургйоацаш йола событи хилар.

— Боад болаш латтар, — дlахо дувц Надежда Егоровнас, — салаlара дlанийсьенаяр полк. Лоам мара па хулача тайпара, лерга хоалуш кхьаккха хlама а доацаш сатийна яр гонахьа. Цlаьхха хезар воагlаш волча сага е аьхкан когий тата. Сихха шоай герзаш бе а декха, кийчбелар тlемахой. Дукха па говш баьдъерзаш латтача сигала сердалагlа бlаргадайра хьатlадоагlаш дола цн бер — кlаьнки йиlигти. Тlолхаш хулаш д е х а барокъаш долаш а моцало гlоарал доадаь а дар шаккхе бер. Кlезига дlоах а денна диза а диза ца меттадеча дийцар бераша шоашта хилар.

Шн кlира да, аьлар цар, шоаш Армавирерча детдоме хиина 70 бер, дукха везаш йола воспитатель хьалха а волаш фашистех дайдда наькъа даьнна. Тlадувхаш дай аьккий дуьхаду барзкъаш а долаш кхачан запасаш вlалла йоацаш дола уж, хьунашка а цоьапка а нийслуш йола команыи баьцаш юш. Дехха ца делхаш, кхераденна доха ца дохаш. Моастагlашта кlел ца диса гlерташ лела. Тlемо цу сахьате кхийнарий оамалаш тlа даьхар бераш. Цхьабакъда, кастта кlаьд а мец а луш, кlалдиса доладелар кхо-дин шу мара даланза дола бераш. Уж мархlадехнар 10—12 шу даьннача доккхагlа дараша.

Бераштa юкъе деrlаца ниэ болашалла а хьинар долашагlа а волча Володях тийша бераш дита а дита, миччахьара сиа а, царна яа хlама я ваха воспитатель юхаванзар. Пхи дик пхи бийсен даьккхар бераша, меттахь ца доалаш шоашка аьннача воспитателага хьежаш дагlаш. Уж тешар, ше дийна а волаш, шоаш дита а дита из гlорг ца хиларах. Тlа-тlа къаьгагlа хьахозаш дар ювлача йоккхийча топий таташ, сигала гlолла а моастагlий самолеташ яр лелаш. Ора чу, босагlа лаьтта аьхна а аьхка кхерам тlабоагlаш хилча лачкъа моттигаш кийчъьяр бераша. Доккхагlа дола бераш нагеrlдарашта а шоашта а яа хlама я ухар. Полк сецача оагlорахьа дена шн бер, тlемахошта тlанийсденнад. Бераш лаха яха отряд хьожайир, цуьна юкъе яр медицински служба лейтенант Надежда Егоровна а. Шолагlча дийнахьа сарахьа корадир бераш, амма уж сиххе хила сехьа даха дезаш дар.

Тlемах дайдда хьуна юкъе нийседенна дола бераш бlаргадайча, чlоагlа деташ тохаделар салтий. Царех цхьабарий шоай бераш а дар мичад ца хеш. Кlаьд а мец а денна долча берий уж шоай долаш санна, йовхо йора тlемалоша. 70 салтечо, тlера шинелаш хьа а лаха пирна юкъе хьоарчадир шелденна берии. Тlера хьа а лаха портаниаш хьоарчайир цар дердача, човнаш а йолаш долча когаш тlа. Амма дlахо шоаш даха могаргдолаш дацар бераш,

Бlухоша дагалуьц тlема денош

кlаьдденна кlалдисадар, кlезигагlа дале а дийнахьа бусий салаlийта дезар царга. Массанена а хоиш дар цига латташ дии бийсен даккхар кхераме хlама долга. Амма фуннагlа хуле а, берий йоахо яза яргlоацаш яр.

Ца содаш тlаделлаш лоа а долаш, халла кхаьчар отряд лоаман дукъе. Дукха хlама ца эшаш сехьдаьха даьлар бераш, амма садоаш латтар, хlаьта лоа делхар дlахьежача юхе латта саг а ца гуш чlоагlа. Лоаман дукъ долча бийса яккха лаьрхlар.

Надежда Егоровна, тlера хьа а яьккха ший шинель шелъеннача йинга тlа а йилла, хий да яхар. Массаза санна ший хьарсама чугlолла lоукаш дар хи тоатол, чlоагlа хьекхаш бар мух. Ший плащнакидах ша баьлга хайра Надяйна, нул тlехьагlа ше дикка йlохьелча санна хетаделар, наб тlаrlерта яьлар, дагадехар дан напен: гlорабеш латтар из. Ший кхиалхьа оарцагlбаьлар - повязкостий нуле хьекха деrlацара цlий хьоа а даь алащнаникда тlа а йилда lоожайир из...

-..Каст-каста дагаух Надеждайна шийца цхьан полке хиина нах, хlалча 1942 шера хиниа хlамаш. Царех дувц из геттара дог тохадолийташ. Цlасс берах санна:

...— Из дар цу 1942 шера Кавказе. Лоаман дукъе тlа хьалтlабоалаш беррига тlемахой цецбаьха. цlаккха а дага ца хиния хlама хилар. Политрук волча Приходкала яр массане санна еррига хилл а лоиш тlемахошца йоагlаш йода берах а йоаш хиниа цуи оасаг. Полк дукъа тlа хьалтlаьхиа ала йоалаш бер де йолаелар кхалсаг. Маьрнача хана деш дола гlулакх де дийзар Надендай, цо хьалгьийцар цу хала хана дуиен тlа ваьнна перда саг. Ший кlаьдача кулгашца гlо дир хало лайначча кхалсага метта я. Ше цу кхалсага аша гlулакх дешдагалуьлар цо ше мел дийшар а шийна мел хезар а. Тlагlолла хьувзаш моастагlчун самолеташ уллув лелхаш бомбаш йолча дуьнен тlа ваьлар керда саг. Цу тайппарча беш латташ тlом а болаш долча хьалашка, хьунагlа керда саг хьахилар яр цхьанна хlамо юхатохаргдоацача, дани латтаргдолча вахара символ. Кхалсаго ду узамаш сеца а сеца, делхача бера цlоrlа шоашта дlахезача дерриga лоамаш кхайкадеш «Ура» аьлар тlемахоша.

Тlемо яхьар чlоагlа хало, lазая, амма гонахьарча ваьха дикача уйлаца. Уж йокъоица боввар дог хьестар.

Цу хана 45 эскара политотделе болх беш хиннача цlи хазача лаздархочуй вешийца Дмитрий Алексеевич Островсцеца йlаьхача хана даьча къамаьлаща чlоагlа тоам бора дега. Цкъа бlаргаийра цуниа Богалей Надеждайна бе йоахаш дагагlча сага тlаьнкал йоахкаю гlажамаш. Фу хиннад аьнна хьатта а хьавтар, гlулакхи духтlаваьлар из. Бутт баьнача гlолла Надежда цlерагlа Крыме санаторе яха путевка кхоач батальоне. Иштта ший ях йоакхо йицыан хала да сага.

Цу хана дене дилла вlаш кхьхатаи вахду цоа Надежда Егоровнаси, хlаьта цуьна гlолла цуи веший йоlaца е вахду. Островский Николай музее а ух.

Шераш дlаухаш латт, тlом сецаб. Хlаьта вахаро кхалхашка уттаду керда гlулакхаш а халонаш а. Укхаза а хьалха латтарий мугlаре яр Надежда Егоровна. Кхыча медицински балхахошца цхьаца юха хьалдаьд цо тlемо дохадаь цlенош, медицински зданеш. Из хиниай бай оахача а.

Лоацца аьлча, дlаьхаха вахаре, ший низ ца кхобеш къахьегаро, lалаьмате халача лазарца лоаттабеча къовсамо чlоагlдаьд цун дегl, хоттьай оамал, гlо даьд халонаш эшае.

Богалей Надежда Егоровнай къахьегама нийна тlа дlаяздаь да цо 40 шера даь балхаш, амма из хlама а болх бераштa юкъе я. Массаза санна lимерзен хьинарен а йолаш.

Чlоагlа во лерхl фронтовик хиннача Надежда Егоровнас американски империализма тийша балхаш. Тlом байла саг массаза хургва, йоах цо, тlема духьале, наха машар, ираз эш.

С. КОЛПАКОВА.

Къовсам лоаттабу искусство

Сийлахь - боккхача Даймехка тlема шерашка кlоаргга идейни чулоацам болаш хиннай советски изобразительни искусство. Тайп-тайпарча къамех бола художникаш моастагlчоа духьалъотта низаш оарцагlдаха гlо а деш къахьегаш хиннаб фронте а тыле а. Къаьстта цу шерашка гуш хиннад вай искусство айхха халкъаца буйсам болаш, коммунизма идеяшта мутlахьа хилар.

Нах фашисташтa духьальоттара тlахьехаш хиннача деношка дуккхача городий улицашка го йиш хиннай И. Тоидзе «Даьхе-нана кхайк!» яха довзаш дола плакат. Моастагlа эшавергхиларах дог тешаш йодаь да «халкъагарен эскаргарен котало йоаккхалургьяц», «Турпал хила!» яха В. Корецке, «Вай байрах — Котало байрах», «Малхбузехьа!» яха В. Иванова плакаташ. Цу дерригача плакатех арахийцай маркаш.

Тlема ханара плакаташ а хинна дlаэттай Н. Дубасова, Н. Жукова, А. Мандрусова маркаш. Цар тlа гойташ я тlема эпизодаш, Советски Союза турпалаш, царех цхьанне тlа ва вай мехкахо пулеметчик, гварде сержант Нурадилов Ханпаша.

Тlема лирача шерашка хьахиннай живописа башха произведенеш а. Царех я «Севастопола оборона» (А. Дейнек), «Партизана нана» (С. Герасимов), «Сийле я байнача турпалий» (Ф. Богородский), «Москвас салют ду» (К. Юона), «Фашист тlехваьнна» (А. Пластова), кхы дукхаяраш.

Шоай произведенешца художникаша чlоагlъеш хиннай вахар лархlа дезарах йола уйла, сага вахарцара, оамалашцара кердадар хьахьонха гlийртаб. Тlема шерашка изобразительни искусства жанраштa юкъе къаьстта а льрка хиннай портрета жанр. Цу ханарча сага уйлаш, сагото дика хьахьокхаш да художника П. Кончаловске дилла «Автопортрет». 1976 шера художника 100 шу дузаш из портрет тlа я долаш марка араьлар. Тlема шерашка хьахиннад дукха портреташ, шоашта юкъе скульптурни дираш а долаш. Массехк белгалдоаккхарга вай, царех да А. Твардовске, С. Лебедевой, Б. Юсупова, В. Мухиний балхаш, В. Яковлева дилла гlорваьнна хиннача дивизе командира И. Панфилова портрет. Хlаьта Советски Союза Турпала инарал - майора И. Панфилова 70 шу дузаш из портрет тlа а долаш марка араьлнай.

Тlема шерашка советски художникаша пайда эцаш хиннаб исторически темах. Цу хана хьахинна да Ю. Пименова цхьадола жанрови балхаш, В. Мешкова, Н. Ромадина хоза пейзажаш. Цар тlа го йиш я машарерча вахарцара, хьамсарча лаьттанцара безам.

П. МИНАЕВ.

МОСКВА. Столица Мира проспекте старт яьй дунен халкъашта юкъерча «Машар-83» велопробега. Цуна юкъе даакъа лоацараш — Норвегерча, СССР-ерча, США-рча, Финляндерча, Швецерча машар безараш — шоай марш дlахьоргья цу мехкий территореш тlа гlолла, хlаьта Хиросима ди долча хана Вашингтоне из чакх а йоаккхаргья. Наькъа болхаш цар ергья манифестацеш, правительствашн халкъашн тlа а хьехаргда машар ца талхийтаран чlоагlбаран, планета тlа кхерамале хилийтара.

СУРТА ТlА: велопробега юкъе даакъа лоацараш.

Н. УТКИНА сурт. ТАСС фотохроника.

КАГИЙЧА НАЬХЕИ МЕХКАРИЙИ ТЕРКАМГА!

№ 11 йолча Грозненски юкъерча городской профессионально-технически училище деша хьех шо укх тайпара говзалаш lомае:

Штукатур-облицовщик-плиточник — 8—10 класс образовани йола мехкарий.

Облицовщик-плиточник-мозаичник — 8—10 класс образовани йола мехкарий.

Декоратор-оформитель (рекламно - оформительни малярни балхаш) — 8 класс образовани яраш. Дешара ха 3 шу.

Юрта гlишлош ю мастер — 8—10 класс образовани йола кагий нахи мехкарийи.

Санитарно - технически устройствашта монтаж ю монтажники, газосварщик — 8—10 класс образовани йола кагий нах.

Столяр-паркетчик (гlишлошъеча) — 8—10 класс образовани йола кагий нах.

Каменщик — 10 класс образовани яраш (кагий нах). Дешара ха 6 бутт.

10 класс образовани а йолаш училище деша дlайийцараштa 70 сом стипенди тел. 8 класс образовани а йолаш дешаш бола дешархой пачхаьалкхено бизза lалашбеш ба. Тlехдика дешаш училище чакхьяьккха бола дешархой лакхерчен юкъерчен дешара заведенешка дlахо деша хьежабу.

Мел эшаргашта общежите чуlе моттиг лу.

Училище кийчбу СССР Минпромстроя предприятешта эша спенциалисташ.

Училище деша дlаэц 15 шерагара 30 шерага кхаччалца ха йола кагий нахи мехкарийи.

8 класс образовани йолчар дешара ха 3 шу, 10 класс йолчар — 10 бутт.

Деша дlаотташ хьачудала деза документаш ераш да:

Заявлени, вахача моттигера справка, медицински справка (форма 286), образовани хьакъехьара документ, дешаи е болх беш волча моттигера характеристика, 6 фотокарточка (3х4 см. боарам болаш).

Документаш хьачуэц хlара денна 8 сахьат даьлча денз 17 сахьат даллалца.

Училища адрес: гор. Грозный, Старопромысловски район, Катаяма цlерагlа керда поселок, Шефски улица, № 23.

Автобусаш №№ 4, 32, 6-а, 6, троллейбус № 2 — — Центральни рынкера дена «Почта» яхача уж соцача кхаччалца.

Автобус № 11 — Центральни рынкера «7-гlа Линия» яхача из соцача кхаччалца.

ТЕЛЕВИДЕНИ

14 ИЮЛЬ
II ПРОГРАММА

17.05 — «Пятилетка — хlаране гlулакх». Кинопрограмма.
17.50 — «Ха ца йоацаш, грамм ца йоашаш».
18.05 — КПСС ЦК июньски (1983 шера) Пленуми: деши гlулакхи цаl хилар (гlалгlай меттала).
18.35 — «Нохч-Гlалгlайче гlолла».
18.55 — Гlишлошъяркхоша — юрта.
19.25 — «Дошлой». Художественни фильм. Хьалхара сери.

15 ИЮЛЬ
II ПРОГРАММА

17.00 — В. Орлов. «Машенькан иолоботен». Херсонски областной таниний театра спектакль.
17.40 — РСДРП II съезда 80 шу дизарга.
17.35 — Литературни передача (нохчий меттала).
18.25 — Фильм.
18.30 — «Нохч-Гlалгlайче гlолла».
18.50 — Юртбахама обзорни.
18.05 — «Шоана, алат лолазаркой». Концерт.
19.25 — Мультфильм.
19.45 — «Дошлой». Художественни фильм. 2-гlа сери.

да (нохчий меттала).
11.45 — Халхара ашараш (гlалгlай меттала).
15.15 — Вай хаьнкий музыка (нохчий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
17.16 — «Доттагlий оазаш» (эрсий меттала).
17.31 — «Иляни къахьегаш цхьана доаял» яхача цикьера передача (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гlалгlай меттала).
18.30 — Хоамаш.
18.40 — «Умахцlена» яха радиожурнал (гlалгlай меттала).

УКВ

18.00 — С. Алешин. «Кlаранема цхьа-шийдар». Спектакля радиокомпозици.
19.28 — М. Дикаева дешашта даьла ииеш.
20.25 — «Керда хьаша». I. Гайсултанова дувцар (нохчий меттала).
20.41 — Халхара ашараш.

15 ИЮЛЬ

7.20 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
7.25 — «Юртара lуйренаш» (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъе газета обзор.
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.3 — Передачай программа (гlалгlай меттала).
8.36 — «Даьлнак доле наланиш ашараш» (нохчий меттала).
11.15 — «lилма — производства» (эрсий меттала).
11.30 — «Литературни Нохч-Гlалгlайче» (гlалгlай меттала).
11.45 — «Идеологически, организаторски, белхаман болх цхьана лелабар» (эрсий меттала).
15.15 — КПСС ЦК июньски (1983 шера) Пленуна решенеш — вахарех «Яздархой ба мирофене хьакха» (нохчий меттала).
15.35 — Музыкальни антракт (нохчий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
17.16 — «Аэропорт: гlишлон гlуланхашн проблемаши» (эрсий меттала).
17.31 — «Ше кийгаш» (гlалгlай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гlалгlай меттала).
18.30 — Хоамаш.
18.40 — «Вайхлой вахар» яха радиогазета (гlалгlай меттала).

УКВ

18.00 — К. Акимов. «Музыка Л. Н. Толстойн вахаре». Музыкальни передача.
19.00 — Шерра яьржа йола нохч-гlалгlай ашараш.
19.45 — «Вийсана хиннар». Х. Саракаева дувцар (нохчий меттала).
20.03 — Халхара ашараш.

РАДИО

14 ИЮЛЬ

7.20 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
7.25 — «Юрт: гlуланхаши проблемаши». Хаоттамах бола хоам (гlалгlай меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.33 — Передачай программа (гlалгlай меттала).
8.36 — Музыкальни антракт (гlалгlай меттала).
8.40 — «Дега лоlамагlа» яха радиовыпуск (гlалгlай меттала).
11.15 — «Хьалхалатта нохмунистзш» (нохчий меттала).
11.30 — «Производства интенсификаци яра духьа». Беседа (нохчий меттала).

Тахан республикие гlоллен Грознен кlезиг-дукха морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малкбоалехьара секунде 3—8 метр чlоагlа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 32 — 37, [illegible] йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайп-тайпарча оагlонашкахьара секунде 3 — 7 метр чlоагlа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 16—21, дийнахьа 31 — 36 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктохкара секретара — 2-84-88; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта бахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кисьмой — 2-56-87; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-88; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-56-87; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттеи деношка.

СФ05227. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3675.